

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 21 mei 2015
(OR. en)

8969/15

**Interinstitutioneel dossier:
2013/0246 (COD)**

**CONSOM 82
MI 319
TOUR 7
JUSTCIV 119
CODEC 732**

NOTA

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
aan:	het Comité van permanente vertegenwoordigers/de Raad
Betreft:	<i>Vorbereiding van de Raad (Concurrentievermogen) van 28 en 29 mei 2015</i> Voorstel voor een richtlijn van het Europees Parlement en de Raad betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en van Richtlijn 2011/83/EU, en intrekking van Richtlijn 90/314/EEG van de Raad - Politiek akkoord

Voorstel voor een

RICHTLIJN 2015/.../EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en van Richtlijn 2011/83/EU, en intrekking van Richtlijn 90/314/EEG van de Raad

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 114,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité¹,

Na raadpleging van het Comité van de Regio's,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure²,

Overwegende hetgeen volgt:

¹ PB C , , blz.

² Standpunt van het Europees Parlement van 12 maart 2014 (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad) en standpunt van de Raad in eerste lezing van ... (nog niet bekendgemaakt in het Publicatieblad).

- (1) Dankzij Richtlijn 90/314/EEG van de Raad³ hebben consumenten een aantal belangrijke rechten op het gebied van pakketreizen, in het bijzonder met betrekking tot informatieverstrekking, aansprakelijkheid van handelaren voor de uitvoering van een pakketreis en bescherming bij insolventie van een organisator of een doorverkoper. Het rechtskader moet echter worden aangepast aan de marktontwikkelingen om de wetgeving geschikter te maken voor de interne markt, onduidelijkheden weg te nemen en hiaten in de wetgeving te dichten.
- (2) Toerisme speelt een belangrijke rol in de economieën van de Unie, en pakketreizen, vakantiepakketten en rondreispakketten ("pakketten") beslaan een significant deel van de reismarkt. Die markt is aanzienlijk veranderd sinds de vaststelling van Richtlijn 90/314/EEG. Naast de traditionele distributiekanaalen wordt het internet een steeds belangrijker medium voor het aanbieden van reisdiensten. Reisdiensten worden niet alleen gecombineerd tot de klassieke, kant-en-klare pakketreizen, maar ook tot op maat gesneden vakanties. Veel van deze combinaties van reisdiensten bevinden zich in een juridisch grijs gebied of vallen duidelijk niet onder Richtlijn 90/314/EEG. Deze nieuwe richtlijn heeft ten doel de bescherming uit te breiden tot deze nieuwe producten, te zorgen voor meer transparantie, en reizigers en handelaren meer rechtszekerheid te bieden.
- (3) In artikel 169 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) is bepaald dat de Unie moet bijdragen tot de verwezenlijking van een hoog niveau van consumentenbescherming door middel van maatregelen die op grond van artikel 114 VWEU worden genomen.
- (4) In Richtlijn 90/314/EEG wordt de lidstaten grote discretionaire bevoegdheid verleend voor de omzetting in nationaal recht. Daardoor blijven tussen de lidstaten grote verschillen bestaan. Juridische verschillen leiden voor ondernemingen tot hogere kosten en tot belemmeringen als zij grensoverschrijdend zaken willen doen, waardoor de keuze voor de consument wordt beperkt.

³ Richtlijn 90/314/EEG van de Raad van 13 juni 1990 betreffende pakketreizen, met inbegrip van vakantiepakketten en rondreispakketten (PB L 158 van 23.6.1990, blz. 59).

- (5) De interne markt moet volgens artikel 26, lid 2, en artikel 49 VWEU een ruimte zonder binnengrenzen omvatten waarin het vrije verkeer van goederen en diensten en de vrijheid van vestiging zijn gewaarborgd. Harmonisatie van de uit pakketreisovereenkomsten en gekoppelde reisarrangementen voortvloeiende rechten en verplichtingen is noodzakelijk voor de totstandkoming van een echte interne markt voor de consument op dat gebied, met het juiste evenwicht tussen een hoog beschermingsniveau voor de consument en het concurrentievermogen van ondernemingen.
- (6) De grensoverschrijdende mogelijkheden van de pakketreizenmarkt in de Unie worden momenteel niet volledig benut. De verschillen tussen de lidstaten inzake de regels ter bescherming van de reiziger weerhouden reizigers in de ene lidstaat ervan pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen in een andere lidstaat te kopen; tegelijkertijd weerhouden die verschillen organisatoren en doorverkopers in de ene lidstaat ervan dergelijke diensten in een andere lidstaat te verkopen. Om consumenten en ondernemingen in staat te stellen optimaal van de interne markt te profiteren en tegelijkertijd een hoog niveau van consumentenbescherming te waarborgen in de gehele Unie, moeten de wettelijke regels van de lidstaten inzake pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen meer op elkaar worden afgestemd.
- (7) De meeste reizigers die pakketreizen kopen, zijn consumenten in de zin van het consumentenrecht van de Unie. Tegelijkertijd is het onderscheid tussen consumenten en vertegenwoordigers van kleine ondernemingen of beroepsbeoefenaren die een zaken- of dienstreis boeken, niet altijd even duidelijk, omdat zij allen gebruikmaken van dezelfde boekingskanalen. Die reizigers hebben vaak een vergelijkbaar beschermingsniveau nodig. Daartegenover staan bedrijven of organisaties die reisarrangementen boeken op basis van een algemene overeenkomst die vaak voor verscheidene reisarrangementen of voor een specifieke periode met bijvoorbeeld een reisagentschap is afgesloten. Voor dergelijke reisarrangementen is niet hetzelfde beschermingsniveau vereist als voor consumenten. Om die reden dient deze richtlijn alleen te gelden voor zakenreizigers (waaronder beoefenaren van vrije beroepen, zelfstandigen of andere natuurlijke personen) die geen reisarrangementen op basis van een algemene overeenkomst boeken. Om verwarring met het begrip "consument" in andere consumentenbeschermingswetgeving van de Unie te voorkomen, dienen de personen die in het kader van deze richtlijn bescherming genieten, "reizigers" te worden genoemd.

- (8) Daar reisdiensten op veel verschillende manieren kunnen worden gecombineerd, dienen alle reisdienstencombinaties waarvan de kenmerken door reizigers typisch met pakketreizen worden geassocieerd, als pakketreizen te worden beschouwd, met name indien afzonderlijke reisdiensten worden gebundeld tot één reisproduct waarbij de verantwoordelijkheid voor de correcte uitvoering ervan bij de organisator berust. Volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie⁴ mag het geen verschil maken of reisdiensten zijn gecombineerd voordat contact met de reiziger plaatsvindt dan wel op verzoek van of volgens de keuze van de reiziger. Dezelfde principes dienen te gelden ongeacht of de reis via een klassiek reisbureau of online wordt geboekt.
- (9) Ter wille van de transparantie dient een onderscheid te worden gemaakt tussen pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen. Bij de laatstgenoemde wordt de reiziger door een klassiek of onlinereisbureau geholpen bij de aankoop van reisdiensten waarbij hij met verschillende reisdienstverleners overeenkomsten sluit, onder meer via onderling verbonden boekingsprocedures; hierbij ontbreken de kenmerken van een pakket en het zou niet passend zijn hierop alle verplichtingen die voor pakketreizen gelden, toe te passen.

⁴ Zie het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 30 april 2012 in zaak C-400/00 *Club Tour, Viagens e Turismo SA tegen Alberto Carlos Lobo Gonçalves Garrido en Club Med Viagens Ld*, (Jurispr. 2002, I-04051).

- (10) Gezien de marktontwikkelingen dient het begrip "pakketreis" nader te worden gedefinieerd op basis van alternatieve objectieve criteria die in de eerste plaats betrekking hebben op de manier waarop de reisdiensten worden aangeboden of gekocht, en op basis waarvan reizigers redelijkerwijs mogen verwachten onder de bescherming van deze richtlijn te vallen. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer verschillende reisdiensten voor één reis of vakantie bij één verkooppunt worden geselecteerd voordat de reiziger ermee instemt te betalen, dit wil zeggen binnen dezelfde boekingsprocedure, of wanneer deze diensten voor een gezamenlijke prijs of een totaalprijs worden aangeboden, verkocht of gefactureerd, alsmede wanneer reisdiensten worden aangeboden of verkocht als "pakketreis" of onder een vergelijkbare benaming waaruit een nauw verband tussen de betrokken reisdiensten blijkt. Mogelijke vergelijkbare benamingen zijn "combinatiereis", "all-inclusive" of "all-in arrangement".
- (11) Tegelijkertijd dienen gekoppelde reisarrangementen te worden onderscheiden van reisdiensten die de reiziger onafhankelijk boekt, vaak op verschillende tijdstippen, ook al wordt dat voor dezelfde reis of vakantie gedaan. Online aangeboden gekoppelde reisarrangementen dienen ook te worden onderscheiden van gekoppelde websites die niet tot doel hebben een overeenkomst met de reiziger te sluiten en van links die reizigers naar algemene informatie over andere reisdiensten leiden; daarbij kan worden gedacht aan hotels of organisatoren van evenementen die een lijst van alle aanbieders van vervoersdiensten naar hun adres op hun website plaatsen zonder die informatie te koppelen aan een boeking, of aan cookies of metadata die worden gebruikt om advertenties op websites te plaatsen.
- (12) De aankoop van één op zichzelf staande reisdienst is geen pakketreis en evenmin een gekoppeld reisarrangement.

- (13) Er dienen specifieke regels te worden vastgesteld voor, enerzijds, klassieke en onlinedoorverkopers die reizigers tijdens één bezoek aan of contactmoment op hun eigen verkooppunt bij het sluiten van afzonderlijke overeenkomsten met verschillende dienstverleners assisteren, en, anderzijds, onlinedoorverkopers die de aankoop van aanvullende reisdiensten bij een andere handelaar gericht faciliteren, bijvoorbeeld via onderling verbonden onlineboekingsprocedures, indien de overeenkomsten niet later dan 24 uur na de bevestiging van de eerste reisdienst worden gesloten. Dat faciliteren zal veelal plaatsvinden in het kader van een commerciële, op een vergoeding gebaseerde band tussen de handelaar die de aankoop van de aanvullende reisdiensten faciliteert, en de andere handelaar, ongeacht de methode voor het berekenen van de vergoeding, bijvoorbeeld op basis van het aantal klikken of van de omzet. Deze regels zouden bijvoorbeeld gelden wanneer een consument, samen met de bevestiging van een eerste geboekte reisdienst, zoals een vlucht of een treinreis, een uitnodiging ontvangt om een aanvullende reisdienst op de gekozen bestemming te boeken, bijvoorbeeld hotelaccommodatie, met een link naar de boekingsite van een andere dienstverlener of tussenpersoon. Dergelijke arrangementen vormen geen pakketreis in de zin van deze richtlijn, aangezien de verantwoordelijkheid voor de reisdiensten ontegenzeggelijk bij één organisator berust, maar deze gekoppelde arrangementen zijn een alternatief bedrijfsmodel dat vaak scherp met pakketreizen concurreert.
- (14) Ter wille van eerlijke mededinging en bescherming van de consument dient ook bij gekoppelde reisarrangementen de verplichting te gelden dat afdoende wordt aangetoond dat in geval van insolventie de terugbetaling van vooruitbetalingen en de repatriëring van reizigers is verzekerd.

- (15) Om reizigers meer duidelijkheid te bieden en in staat te stellen met kennis van zaken een keuze te maken uit het reisaanbod, dienen handelaren te worden verplicht op een duidelijke en in het oog springende manier, voordat de reiziger ermee instemt te betalen, aan te geven of zij een pakketreis dan wel een gekoppeld reisarrangement aanbieden en informatie te verstrekken over het desbetreffende beschermingsniveau. In de verklaring van de handelaar omtrent de juridische aard van het aangeboden reisproduct dient de werkelijke juridische aard van het betrokken product te worden vermeld. De handhavingsinstanties dienen op te treden tegen handelaren die reizigers onjuiste informatie verschaffen.
- (16) Om te bepalen of het om een pakketreis of een gekoppeld reisarrangement gaat, mag alleen een combinatie van verschillende reisdiensten zoals accommodatie, personenvervoer per bus, trein, boot of vliegtuig, en verhuur van motorvoertuigen en bepaalde motorfietsen in aanmerking worden genomen. Accommodatie voor residentiële doeleinden, met inbegrip van accommodatie voor langlopende taalcursussen, mag niet worden beschouwd als accommodatie in de zin van deze richtlijn. Financiële diensten zoals reisverzekeringen mogen niet worden beschouwd als reisdiensten. Ook diensten die intrinsiek deel uitmaken van een andere reisdienst, mogen niet worden beschouwd als op zichzelf staande reisdiensten. Dit heeft onder meer betrekking op vervoer van bagage als onderdeel van personenvervoer, vervoerdiensten over korte afstanden zoals vervoer van passagiers in het kader van een rondleiding of vervoer tussen een hotel en een luchthaven of treinstation, verstrekking van maaltijden, dranken en schoonmaakdiensten als onderdeel van de accommodatie, of toegang tot voorzieningen ter plaatse zoals een voor de hotelgasten inbegrepen zwembad, sauna, wellnessruimte of gymzaal. Dat betekent ook dat, anders dan bij cruises het geval is, overnachtingsaccommodatie die als onderdeel van personenvervoer over de weg of per trein, boot of vliegtuig wordt verstrekt, niet als een op zichzelf staande reisdienst mag worden beschouwd indien het vervoerselement duidelijk primeert.

- (17) Andere toeristische diensten die niet intrinsiek van personenvervoer, accommodatie of verhuur van motorvoertuigen of bepaalde motorfietsen deel uitmaken, zijn bijvoorbeeld toegangskaarten voor concerten, sportevenementen, excursies of evenementenparken, rondleidingen, skipassen en verhuur van sportuitrusting (bijvoorbeeld skimateriaal), of wellnessbehandelingen. Wanneer deze diensten echter slechts met één ander type reisdienst worden gecombineerd, bijvoorbeeld met accommodatie, mag deze combinatie alleen als een pakket of gekoppeld reisarrangement aangemerkt worden indien die diensten een aanzienlijk deel van de totaalprijs van de pakketreis of het gekoppeld reisarrangement vertegenwoordigen, of aangeprezen worden als een essentieel kenmerk van de reis of vakantie of anderszins een essentieel kenmerk van de reis of vakantie vormen. Wanneer andere toeristische diensten minimaal 25% van de combinatie uitmaken, moet worden aangenomen dat die diensten een aanzienlijk deel van het pakket of de gekoppelde reisarrangementen vertegenwoordigen. Verduidelijkt moet tevens worden dat wanneer andere toeristische diensten achteraf worden toegevoegd (bijvoorbeeld reisdiensten die door een reiziger na aankomst in het hotel worden toegevoegd aan hotelaccommodatie die als op zichzelf staande dienst was geboekt) dit niet mag worden beschouwd als een pakketreis. Dit mag niet leiden tot omzeiling van de richtlijn, in die zin dat organisatoren of doorverkopers de reiziger zouden gaan aanbieden om vooraf aanvullende toeristische diensten te selecteren en de overeenkomst voor die diensten vervolgens slechts na aanvang van de verrichting van de eerste reisdienst ter ondertekening zouden voorleggen.
- (18) Voorts dient duidelijk te zijn dat overeenkomsten waarbij de handelaar de reiziger na het sluiten van de overeenkomst een keuze laat maken uit een selectie van verschillende soorten reisdiensten, zoals bij een reiscadeaubon, moeten worden beschouwd als pakketreizen. Daarnaast moet een combinatie van reisdiensten als een pakketreis worden aangemerkt indien de naam van de reiziger, de betalingsgegevens en het e-mailadres tussen de handelaren worden doorgegeven en de overeenkomsten ten laatste 24 uur nadat de boeking van de eerste dienst is bevestigd, worden gesloten.

- (19) Omdat reizigers bij korte reizen minder bescherming behoeven en omdat handelaren niet onnodig moeten worden belast, dienen reizen die korter dan 24 uur duren en waarbij geen accommodatie nodig is, alsmede pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen die zonder winstoogmerk en occasioneel worden aangeboden of gefaciliteerd voor een beperkte groep van reizigers, te worden uitgesloten van het toepassingsgebied van deze richtlijn. Tot deze tweede categorie behoren bijvoorbeeld reizen die liefdadigheidsinstellingen, sportverenigingen of scholen niet meer dan enkele keren per jaar voor hun leden organiseren, en die niet worden aangeboden aan het publiek. Teneinde ervoor te zorgen dat handelaren en reizigers er naar behoren over worden geïnformeerd dat deze pakketreizen of gekoppelde reisarrangementen niet onder deze richtlijn vallen, moet passende informatie over de uitsluiting van het toepassingsgebied ervan openbaar toegankelijk zijn.
- (19a) De lidstaten dienen, overeenkomstig het Unierecht, bevoegd te blijven om de bepalingen van deze richtlijn toe te passen op gebieden die niet binnen het toepassingsgebied ervan vallen. Voor overeenkomsten die buiten het toepassingsgebied van deze richtlijn vallen, kunnen de lidstaten derhalve nationale wetgeving handhaven of invoeren die overeenstemt met de bepalingen of met een aantal bepalingen van deze richtlijn. De lidstaten kunnen overeenkomstige bepalingen bijvoorbeeld behouden of invoeren voor een aantal op zichzelf staande overeenkomsten betreffende één reisdienst (bijvoorbeeld over de huur van vakantiewoningen) of voor pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die zonder winstoogmerk en slechts occasioneel aan een beperkte groep reizigers worden aangeboden, of voor pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die een periode van minder dan 24 uur bestrijken en geen accommodatie omvatten.

- (20) Het belangrijkste kenmerk van pakketreizen is dat ten minste één handelaar als organisator aansprakelijk is voor de correcte uitvoering van het gehele pakket. Een handelaar, meestal een klassiek of onlinereisbureau, dient slechts als louter doorverkoper of tussenpersoon te kunnen optreden, zonder aansprakelijk te zijn als organisator, wanneer een andere handelaar optreedt als organisator van een pakket. Of een handelaar optreedt als organisator van een bepaalde pakketreis, dient af te hangen van de mate waarin hij bij de opzet van de pakketreis in de zin van deze richtlijn betrokken is, en niet van de noemer waaronder hij zijn activiteiten verricht. Bij het beoordelen van de vraag of een handelaar een organisator of een doorverkoper is, mag het geen verschil maken of de handelaar zich aan de aanbodzijde bevindt dan wel zich presenteert als een agent van de reiziger.
- (20a) Richtlijn 90/314/EEG laat de lidstaten vrij om te bepalen of doorverkopers, organisatoren, of zowel doorverkopers als organisatoren aansprakelijk zijn voor de correcte uitvoering van een pakket. Door die flexibiliteit is het in sommige lidstaten onduidelijk of handelaars die bij een pakket betrokken zijn, aansprakelijk zijn voor de uitvoering van de betreffende diensten. Daarom dient in deze richtlijn te worden verduidelijkt dat organisatoren verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de reisdiensten waarop de overeenkomst betrekking heeft, tenzij het nationale recht bepaalt dat zowel de organisator als de doorverkoper aansprakelijk zijn.
- (21) Bij pakketreizen dienen doorverkopers samen met de organisator verantwoordelijk te zijn voor het verstrekken van precontractuele informatie. Om de communicatie, vooral bij grensoverschrijdende gevallen, makkelijker te laten verlopen, dienen reizigers ook via de doorverkoper bij wie zij de pakketreis hebben gekocht, contact te kunnen opnemen met de organisator.

- (22) De reiziger dient alle nodige informatie te ontvangen voordat hij een pakketreis koopt, ongeacht of die wordt verkocht met behulp van telecommunicatie, over de toonbank of via andere distributiekkanalen. Bij het verstrekken van die informatie aan reizigers die vanwege hun leeftijd of een lichamelijke handicap bijzonder kwetsbaar zijn, dient de handelaar rekening te houden met de specifieke behoeften die hij met betrekking tot deze reizigers redelijkerwijs kon voorzien.
- (23) Belangrijke informatie, bijvoorbeeld over de hoofdkenmerken van de reisdiensten of de prijzen die in advertenties, op de website van de organisator of in brochures als onderdeel van de precontractuele informatie wordt verstrekt, dient bindend te zijn, tenzij de organisator zich het recht voorbehoudt deze elementen te wijzigen en deze wijzigingen op een duidelijke en in het oog springende manier worden meegedeeld aan de reiziger voordat de overeenkomst wordt gesloten. Met de huidige communicatietechnologieën, waarmee het eenvoudig is om informatie bij te werken, hoeven er echter niet langer specifieke voorschriften voor brochures te worden vastgesteld; wel dient ervoor te worden gezorgd dat de partijen in bepaalde omstandigheden via een duurzame gegevensdrager communiceren over wijzigingen die van invloed zijn op de uitvoering van de overeenkomst, zodat de informatie bewaard blijft voor de toekomst. Het dient steeds mogelijk te zijn precontractuele informatie te wijzigen wanneer beide partijen daar expliciet mee instemmen.

- (24) De informatieverplichtingen van deze richtlijn zijn volledig, maar dienen de informatieverplichtingen die in andere toepasselijke wetgeving van de Unie zijn vastgelegd, onverlet te laten⁵.
- (24a) De organisatoren dienen algemene informatie betreffende de in het land van bestemming geldende visumplicht te verstrekken. Informatie over de termijn die bij benadering nodig is voor het verkrijgen van een visum, kan worden verstrekt in de vorm van een verwijzing naar officiële informatie van het land van bestemming.
- (25) Rekening houdend met de specifieke kenmerken van pakketreisovereenkomsten dient te worden vastgelegd welke rechten en verplichtingen de partijen hebben vóór en na het begin van de pakketreis, met name wanneer de pakketreis niet naar behoren wordt uitgevoerd of wanneer bepaalde omstandigheden veranderen.
- (26) Daar pakketreizen vaak lang van tevoren worden gekocht, kunnen zich onvoorziene omstandigheden voordoen. Daarom dient de reiziger onder bepaalde voorwaarden te mogelijkheid te hebben een pakketreis aan een andere reiziger over te dragen. In dergelijke gevallen dient de organisator de mogelijkheid te hebben zijn onkosten terug te vorderen, bijvoorbeeld wanneer een onderaannemer een vergoeding vraagt voor het wijzigen van de naam van de reiziger of voor het annuleren en vervangen van een reisbiljet.

⁵ Zie Richtlijn 2000/31/EG van het Europees Parlement en de Raad van 8 juni 2000 betreffende bepaalde juridische aspecten van de diensten van de informatiemaatschappij, met name de elektronische handel, in de interne markt ("Richtlijn inzake elektronische handel") (PB L 178 van 17.7.2000, blz. 1) en Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PB L 376 van 27.12.2006, blz. 36), alsmede Verordening (EG) nr. 2111/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2005 betreffende de vaststelling van een communautaire lijst van luchtvaartmaatschappijen waaraan een exploitatieverbod binnen de Gemeenschap is opgelegd en het informeren van luchtreizigers over de identiteit van de exploiterende luchtvaartmaatschappij, en tot intrekking van artikel 9 van Richtlijn 2004/36/EG (PB L 344 van 27.12.2005, blz. 15), Verordening (EG) nr. 1107/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juli 2006 inzake de rechten van gehandicapten en personen met beperkte mobiliteit die per luchtvervoer reizen (PB L 204 van 26.7.2006, blz. 1), Verordening (EG) nr. 1371/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2007 betreffende de rechten en verplichtingen van reizigers in het treinverkeer (PB L 315 van 3.12.2007, blz. 14), Verordening (EG) nr. 1008/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 24 september 2008 inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van luchtdiensten in de Gemeenschap (PB L 293 van 31.10.2008, blz. 3), Verordening (EU) nr. 1177/2010 van het Europees Parlement en de Raad van 24 november 2010 betreffende de rechten van passagiers die over zee of binnenwateren reizen en houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 (PB L 334 van 17.12.2010, blz. 1) en Verordening (EU) nr. 181/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 februari 2011 betreffende de rechten van autobus- en touringcarpassagiers en tot wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 (PB L 55 van 28.2.2011, blz. 1).

- (26a) Reizigers dienen ook de mogelijkheid te hebben de overeenkomst vóór het begin van de pakketreis te beëindigen tegen betaling van een passende opzegvergoeding, rekening houdend met te verwachten en te rechtvaardigen kostenbesparingen en inkomsten uit alternatief gebruik van de reisdiensten. Zij dienen eveneens het recht te hebben de overeenkomst kosteloos op te zeggen wanneer onvermijdbare en buitengewone omstandigheden aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis. Voorbeelden zijn oorlog of andere ernstige veiligheidsproblemen zoals terrorisme, grote gevaren voor de menselijke gezondheid zoals de uitbraak van een ernstige ziekte op de reisbestemming, of natuurrampen zoals overstromingen, aardbevingen of weersomstandigheden waardoor veilig reizen naar de contractueel overeengekomen bestemming onmogelijk is geworden.
- (27) In specifieke gevallen dient ook de organisator het recht te hebben om vóór het begin van de pakketreis de overeenkomst zonder betaling van een vergoeding op te zeggen, bijvoorbeeld wanneer het minimumaantal deelnemers niet is bereikt en in de overeenkomst in die mogelijkheid is voorzien. De organisator dient dan alle met betrekking tot de pakketreis verrichte betalingen terug te betalen.
- (28) In bepaalde omstandigheden dient de organisator te beschikken over de mogelijkheid de pakketreisovereenkomst eenzijdig te wijzigen. Reizigers dienen dan echter het recht te hebben de overeenkomst te beëindigen indien de voorgestelde wijzigingen een wezenlijke verandering van de belangrijkste kenmerken van de reisdiensten inhouden. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de kwaliteit of de waarde van de reisdiensten afneemt. Wijzigingen van de in de overeenkomst opgenomen vertrek- of aankomsttijd moeten onder meer als significant worden beschouwd wanneer ze voor de reiziger een aanzienlijk ongemak of aanvullende kosten met zich meebrengen, bijvoorbeeld omdat hij daardoor nieuw vervoer of nieuwe accommodatie moet boeken. Prijsverhogingen dienen slechts mogelijk te zijn indien er veranderingen zijn opgetreden in de kostprijs van brandstof of van andere voor personenvervoer gebruikte energiebronnen, in belastingen of vergoedingen die worden geheven door niet direct bij de uitvoering van de reisdiensten betrokken derden, of in de wisselkoersen die van belang zijn voor de pakketreis, mits de overeenkomst expliciet voorziet in prijsverhogingen en prijsverlagingen. Indien de organisator een prijsstijging met meer dan 8% voorstelt, dient de reiziger het recht te hebben de overeenkomst te beëindigen.

- (29) Er dienen specifieke regels te worden vastgesteld voor het corrigeren van tekortkomingen in de uitvoering van de pakketreisovereenkomst. De reiziger dient erop te kunnen rekenen dat problemen worden opgelost en dient alternatieven aangeboden te krijgen wanneer een significant deel van de reisdiensten waarop de overeenkomst betrekking heeft niet kan worden verstrekt. Indien de organisator de non-conformiteit niet binnen een door de reiziger bepaalde redelijke termijn verhelpt, moet de reiziger dat zelf kunnen doen en om terugbetaling van de noodzakelijke uitgaven kunnen verzoeken. In bepaalde gevallen dient het bepalen van een termijn niet nodig te zijn, met name wanneer de non-conformiteit onmiddellijk moet worden verholpen. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer, als gevolg van een vertraging van een door de organisator ter beschikking gestelde bus, de reiziger een taxi moet nemen om zijn vlucht te halen. De reizigers dienen ook aanspraak te hebben op een prijsverlaging, opzegging van de overeenkomst en schadevergoeding. Ook immateriële schade dient te worden vergoed; deze kan bestaan in een derving van reis- of vakantiegoten gevolge van aanzienlijke problemen bij de uitvoering van de betreffende reisdiensten. De reiziger dient de verplichting te hebben om, rekening houdend met de omstandigheden, de organisator onverwijld op de hoogte te brengen van iedere non-conformiteit die hij ervaart. Indien hij dat nalaat, kan daarmee bij het bepalen van de redelijke prijsverlaging of schadevergoeding rekening worden gehouden voor zover mededeling van de non-conformiteit de schade had kunnen voorkomen of beperken.

- (30) Met het oog op de samenhang dienen de bepalingen van deze richtlijn te worden afgestemd op de internationale verdragen over reisdiensten en op de wetgeving van de Unie inzake rechten van passagiers. Wanneer de organisator aansprakelijk is voor het niet of niet correct uitvoeren van de diensten waarop de pakketreisovereenkomst betrekking heeft, dient de organisator zich te kunnen beroepen op de beperking van de aansprakelijkheid van dienstverleners zoals die is geregeld bij internationale verdragen zoals het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer (Montreal, 1999)⁶, het Verdrag betreffende het internationale spoorwegvervoer (Cotif, 1980)⁷, en het Verdrag van Athene inzake het vervoer van passagiers en hun bagage over zee (1974)⁸. Wanneer het als gevolg van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden onmogelijk is ervoor te zorgen dat de reiziger tijdig naar de plaats van vertrek kan terugkeren, dient de organisator de kosten van de voor de reiziger noodzakelijke accommodatie op zich te nemen, met een maximum van drie nachten per reiziger, tenzij bestaande of toekomstige Uniewetgeving op het gebied van passagiersrechten in een langere periode voorziet.

⁶ Besluit 2001/539/EG van de Raad van 5 april 2001 inzake de sluiting door de Europese Gemeenschap van het Verdrag tot het brengen van eenheid in enige bepalingen inzake het internationale luchtvervoer (Verdrag van Montreal) (PB L 194 van 18.7.2001, blz. 38).

⁷ Besluit 2013/103/EU van de Raad van 16 juni 2011 betreffende de ondertekening en sluiting van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en de Intergouvernementele Organisatie voor het internationale spoorwegvervoer tot toetreding van de Europese Unie tot het Verdrag betreffende het internationale spoorwegvervoer (Cotif) van 9 mei 1980, zoals gewijzigd bij het Protocol van Vilnius van 3 juni 1999 (PB L 51 van 23.2.2013, blz. 1).

⁸ Besluit 2012/22/EU van de Raad van 12 december 2011 betreffende de toetreding van de Europese Unie tot het Protocol van 2002 bij het Verdrag van Athene inzake het vervoer van passagiers en hun bagage over zee van 1974, met uitzondering van de artikelen 10 en 11 (PB L 8 van 12.1.2012, blz. 1).

- (31) Deze richtlijn dient de rechten van reizigers om vorderingen in te dienen op grond van zowel deze richtlijn als andere toepasselijke Uniewetgeving of internationale overeenkomsten onverlet te laten, zodat reizigers de mogelijkheid behouden om vorderingen in te dienen bij de organisator, de vervoerder of elke andere aansprakelijke partij of, in voorkomend geval, partijen. Om overcompensatie te voorkomen moet worden verduidelijkt dat uit hoofde van deze richtlijn toegekende schadevergoeding of prijsverlaging en uit hoofde van andere rechtshandelingen toegekende schadevergoeding of prijsverlaging van elkaar moeten worden afgetrokken. De aansprakelijkheid van de organisator laat het recht om verhaal te halen op derden, met inbegrip van dienstverleners, onverlet.
- (32) De organisator dient verplicht te zijn onverwijld passende bijstand te verlenen ingeval de reiziger tijdens de reis of vakantie in moeilijkheden verkeert. Deze bijstand dient voornamelijk te bestaan in het, waar passend, verstrekken van informatie over bijvoorbeeld medische diensten, plaatselijke autoriteiten en consulaire bijstand, en in praktische bijstand, zoals bij communicatie op afstand en het regelen van reisalternatieven.
- (33) In haar mededeling van 18 maart 2013 getiteld 'Passagiersbescherming in geval van insolventie van luchtvaartmaatschappijen' heeft de Commissie maatregelen voorgesteld om reizigers in geval van insolventie van een luchtvaartmaatschappij meer bescherming te bieden, onder meer dankzij een betere handhaving van Verordening (EG) nr. 1008/2008⁹ en van Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad¹⁰ en nauwere samenwerking met de sector; als dit niet blijkt te werken, kan ook nieuwe wetgeving worden overwogen. Die mededeling heeft betrekking op de aankoop van een afzonderlijke component, namelijk een vliegreis; zij laat de bestaande regels inzake pakketreizen dus onverlet en belet de wetgevers niet ook voor kopers van andere moderne combinaties van reisdiensten bescherming bij insolventie te regelen.

⁹ Verordening (EG) nr. 1008/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 24 september 2008 inzake gemeenschappelijke regels voor de exploitatie van luchtdiensten in de Gemeenschap (PB L 293 van 31.10.2008, blz. 3).

¹⁰ Verordening (EG) nr. 261/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 11 februari 2004 tot vaststelling van gemeenschappelijke regels inzake compensatie en bijstand aan luchtreizigers bij instapweigering en annulering of langdurige vertraging van vluchten en tot intrekking van Verordening (EEG) nr. 295/91 (PB L 46 van 17.2.2004, blz. 1).

- (34) De lidstaten dienen ervoor te zorgen dat reizigers die een pakketreis kopen, volledig tegen insolventie van de organisator zijn beschermd. De lidstaten waar organisatoren zijn gevestigd, dienen ervoor te zorgen dat deze de terugbetaling van alle door reizigers reeds betaalde bedragen garanderen en, indien een pakketreis personenvervoer omvat, de repatriëring van reizigers in geval van insolventie van de organisatoren verzekeren. Ook voortzetting van de pakketreis mag worden aangeboden. De lidstaten zijn vrij om te bepalen hoe zij de bescherming bij insolventie zullen regelen, maar zij dienen er wel op toe te zien dat de bescherming doeltreffend is. Doeltreffendheid houdt in dat de bescherming beschikbaar wordt zodra wegens de liquiditeitsproblemen van de organisator reisdiensten niet worden uitgevoerd, niet of slechts ten dele zullen worden uitgevoerd, of de dienstverleners reizigers verplichten ervoor te betalen. De lidstaten kunnen verlangen dat de reisorganisatoren aan de reizigers een certificaat afgeven waaruit blijkt dat zij een rechtstreeks recht hebben ten aanzien van de protectiegever bij insolventie.
- (34a) Om doeltreffend te zijn moet de bescherming bij insolventie de te voorziene bedragen van de betalingen waarop de insolventie van de handelaar betrekking heeft, en, waar toepasselijk, de te voorziene kosten voor repatriëring dekken.
- (34b) De bescherming dient dus toereikend te zijn voor alle te voorziene betalingen die namens reizigers worden verricht voor pakketreizen in het hoogseizoen, waarbij rekening wordt gehouden met het tijdsverloop tussen de ontvangst van de betaling en de uitvoering van de reis of vakantie, alsmede, waar van toepassing, met de te voorziene kosten voor repatriëring. Algemeen gesproken dient de zekerheid dus een voldoende hoog percentage van de pakketreizenomzet van de organisator te bestrijken. Zij kan afhankelijk zijn van factoren zoals het type verkochte pakketreis, onder meer wat betreft de vervoerswijze of de reisbestemming, en van eventuele wettelijke beperkingen of de toezeggingen van de organisator inzake het bedrag aan vooruitbetalingen dat mag worden aanvaard en het tijdstip van de betaling daarvan vóór het begin van de pakketreis. Hoewel voor de berekening van de benodigde dekking kan worden uitgegaan van de recentste bedrijfsgegevens, zoals de omzet van het laatste boekjaar, dienen de organisatoren verplicht te worden om bij verhoogd risico de bescherming aan te passen, onder meer bij een aanmerkelijke stijging in de verkoop van pakketreizen.

Doeltreffende bescherming bij insolventie dient echter geen rekening te houden met zeer geringe risico's, bijvoorbeeld de gelijktijdige insolventie van verscheidene van de grootste organisatoren, wanneer dit de kosten van de bescherming onevenredig zou beïnvloeden en derhalve de doeltreffendheid ervan in de weg zou staan. In dergelijke gevallen kan de borgstelling voor terugbetalingen worden beperkt.

- (34c) In het licht van de nationale bijzonderheden in verband met de partijen bij een pakketreisovereenkomst en de ontvangst van namens de reizigers verrichte betalingen, dienen de lidstaten te kunnen verlangen dat ook de doorverkopers bescherming bij insolventie regelen.
- (35) In overeenstemming met Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad is het raadzaam regels vast te leggen om te voorkomen dat de verplichtingen inzake bescherming bij insolventie een belemmering vormen voor het vrije verkeer van diensten en de vrijheid van vestiging. Daarom dienen de lidstaten verplicht te worden de bescherming bij insolventie volgens het recht van de lidstaat van vestiging te erkennen. Om op het vlak van bescherming bij insolventie de administratieve samenwerking en het toezicht op ondernemingen die actief zijn in verschillende lidstaten te vergemakkelijken, dienen lidstaten verplicht te worden centrale contactpunten aan te wijzen.
- (36) Handelaren die gekoppelde reisarrangementen faciliteren, dienen te worden verplicht de reiziger mee te delen dat hij geen pakketreis koopt en dat de afzonderlijke reisdienstverleners uitsluitend aansprakelijk zijn voor de uitvoering van hun eigen overeenkomsten. Handelaren die gekoppelde reisarrangementen faciliteren, dienen voorts te worden verplicht om bescherming bij insolventie te verlenen met betrekking tot de terugbetaling van de door hen ontvangen betalingen en, wanneer zij aansprakelijk zijn voor het personenvervoer, met betrekking tot de repatriëring van de reizigers; zij dienen de reizigers daarvan in kennis te stellen. Handelaren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de afzonderlijke overeenkomsten die deel uitmaken van een gekoppeld reisarrangement, zijn onderworpen aan de algemene consumentenbeschermingswetgeving en de sectorspecifieke wetgeving van de Unie.

- (36a) Bij het vaststellen van voorschriften inzake regelingen voor bescherming bij insolventie met betrekking tot pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, mag de lidstaten de mogelijkheid niet worden ontzegd om rekening te houden met de specifieke situatie van kleinere ondernemingen, zolang het niveau van bescherming van de reizigers gehandhaafd blijft.
- (37) Het is raadzaam dat reizigers bescherming genieten tegen fouten die zich tijdens de boekingsprocedure voor pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen voordoen.
- (38) Tevens dient bevestigd te worden dat reizigers geen afstand kunnen doen van rechten die uit deze richtlijn voortvloeien, en dat organisatoren of handelaren die gekoppelde reisarrangementen faciliteren, zich niet aan hun verplichtingen kunnen onttrekken met het argument dat zij slechts als reisdienstverlener, tussenpersoon of in een andere hoedanigheid optreden.
- (39) Het is noodzakelijk dat de lidstaten sancties vaststellen voor inbreuken op nationale bepalingen waarbij deze richtlijn wordt omgezet en erop toezien dat zij worden toegepast. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

- (40) Door de vaststelling van deze richtlijn moeten bepaalde besluiten op het gebied van consumentenbescherming worden aangepast. Daar Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad¹¹ in haar huidige vorm niet van toepassing is op overeenkomsten die onder Richtlijn 90/314/EEG vallen, dient Richtlijn 2011/83/EU te worden gewijzigd om ervoor te zorgen dat zij van toepassing blijft op afzonderlijke reisdiensten die deel uitmaken van een gekoppeld reisarrangement, voor zover die afzonderlijke diensten niet anderszins van het toepassingsgebied van Richtlijn 2011/83/EU zijn uitgezonderd, en dat bepaalde bij die richtlijn geregelde consumentenrechten ook van toepassing zijn op pakketreizen.
- (40a) Deze verordening laat Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad¹² en de Unieregels inzake internationaal privaatrecht, waaronder Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad¹³, onverlet.
- (40b) Er moet worden verduidelijkt dat de wettelijke eisen van deze richtlijn inzake bescherming bij insolventie en informatie met betrekking tot gekoppelde reisarrangementen ook dienen te gelden voor niet in een lidstaat gevestigde handelaren die hun activiteiten in de zin van Verordening (EG) nr. 593/2008 en Verordening (EU) nr. 1215/2012 op welke manier dan ook op een of meer lidstaten richten.

¹¹ Richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van Richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van Richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van Richtlijn 85/577/EEG en van Richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (PB L 304 van 22.11.2011, blz. 64).

¹² Richtlijn 95/46/EG van het Europees Parlement en de Raad van 24 oktober 1995 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende het vrije verkeer van die gegevens (PB L 281 van 23.11.1995, blz. 31).

¹³ Verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) (PB L 177 van 4.7.2008, blz. 6).

- (41) Deze richtlijn dient het nationale verbintenissenrecht onverlet te laten voor de aspecten die zij niet bestrijkt. Daar de doelstellingen van deze richtlijn, namelijk bij te dragen tot het goed functioneren van de interne markt en tot de verwezenlijking van een hoog en zo uniform mogelijk niveau van consumentenbescherming, niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt maar vanwege de omvang beter op het niveau van de Unie worden verwezenlijkt, kan de Unie overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel maatregelen nemen. Overeenkomstig het in datzelfde artikel vervatte evenredigheidsbeginsel, gaat deze richtlijn niet verder dan wat nodig is om deze doelstellingen te verwezenlijken.
- (42) Deze richtlijn eerbiedigt de grondrechten en neemt de beginselen in acht die met name in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie worden erkend (Handvest). Deze richtlijn eerbiedigt in het bijzonder de in artikel 16 van het Handvest neergelegde vrijheid van ondernemerschap en zorgt in overeenstemming met artikel 38 van het Handvest voor een hoog niveau van consumentenbescherming.
- (43) Overeenkomstig de gezamenlijke politieke verklaring van de lidstaten en de Commissie van 28 september 2011 over toelichtende stukken¹⁴ hebben de lidstaten zich ertoe verbonden om in verantwoorde gevallen de kennisgeving van hun omzettingsmaatregelen vergezeld te doen gaan van één of meer stukken waarin het verband tussen de onderdelen van een richtlijn en de overeenkomstige delen van de nationale omzettingsinstrumenten wordt toegelicht. Met betrekking tot deze richtlijn acht de wetgever de toezending van dergelijke stukken gerechtvaardigd,

HEBBEN DE VOLGENDE RICHTLIJN VASTGESTELD:

¹⁴ PB C 369 van 17.12.2011, blz. 14.

Hoofdstuk I

Onderwerp, mate van harmonisatie, toepassingsgebied en definities

Artikel 1

Onderwerp

Deze richtlijn heeft tot doel bij te dragen aan de goede werking van de interne markt en de verwezenlijking van een hoog en zo uniform mogelijk niveau van consumentenbescherming door bepaalde aspecten van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten inzake tussen reizigers en handelaren gesloten overeenkomsten betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen onderling aan te passen.

Artikel 1a

Mate van harmonisatie

Tenzij in deze richtlijn anders is bepaald, behouden de lidstaten in hun nationale wetgeving geen bepalingen die afwijken van de bepalingen van deze richtlijn, met inbegrip van meer of minder strikte bepalingen die een ander niveau van consumentenbescherming zouden waarborgen, of voeren deze bepalingen niet in.

Artikel 2

Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is, met uitzondering van artikel 17, van toepassing op pakketreizen, en, met uitzondering van de artikelen 4 tot en met 14 en artikel 18, op gekoppelde reisarrangementen welke door handelaren aan reizigers te koop worden aangeboden of verkocht.

2. Deze richtlijn is niet van toepassing op:
- a) pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die een periode van minder dan 24 uur beslaan, tenzij zij een overnachting omvatten;
 - aa) pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die zonder winstoogmerk en bij uitsluiting:
 - aan een beperkte groep reizigers en
 - occasioneel worden aangeboden respectievelijk gefaciliteerd.
 - c) pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen die worden gekocht op basis van een algemene overeenkomst voor het regelen van zakenreizen tussen een handelaar en een andere natuurlijke persoon of rechtspersoon die handelt in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit;
3. Voor zover algemene aspecten van het verbintenissenrecht niet bij deze richtlijn worden geregeld, laat deze richtlijn de algemene bepalingen van het nationale verbintenissenrecht, zoals over de geldigheid, het ontstaan of de gevolgen van overeenkomsten, onverlet.

Artikel 3

Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn gelden de volgende definities:

- 1) "reisdienst":
 - a) personenvervoer,
 - b) accommodatie voor andere dan residentiële doeleinden die niet intrinsiek deel uitmaakt van personenvervoer,

- c) verhuur van auto's of andere motorvoertuigen in de zin van artikel 3, punt 11, van Richtlijn 2007/46/EG¹⁵, of motorrijwielen waarvoor een rijbewijs van categorie A in de zin van artikel 4, lid 3, onder c), van Richtlijn 2006/126/EG¹⁶ is vereist;
 - d) andere toeristische diensten die niet intrinsiek deel uitmaken van een reisdienst in de zin van de punten a), b) en c);
- 2) "pakketreis": een combinatie van ten minste twee verschillende soorten reisdiensten voor dezelfde reis of vakantie, ingeval:
- a) deze diensten worden gecombineerd door één handelaar, eventueel op verzoek of overeenkomstig de keuze van de reiziger, voordat er één overeenkomst betreffende alle diensten wordt gesloten, of
 - b) deze diensten, ongeacht of er afzonderlijke overeenkomsten worden gesloten met verschillende reisdienstverleners, worden:
 - i) gekocht bij één verkooppunt en gekozen voordat de reiziger ermee instemt te betalen,
 - ii) aangeboden, verkocht of gefactureerd voor een gezamenlijke prijs of een totaalprijs,
 - iii) aangeprezen of verkocht onder de term "pakketreis" of een vergelijkbare term,

¹⁵ PB... Onder "motorvoertuig" wordt verstaan elk gemotoriseerd voertuig dat zich op eigen kracht voortbeweegt, ten minste vier wielen heeft, compleet, voltooid of incompleet is en een door het ontwerp bepaalde maximumsnelheid van meer dan 25 km/h kan bereiken.

¹⁶ PB....

- iv) gecombineerd nadat er een overeenkomst is gesloten waarbij de handelaar de reiziger laat kiezen uit een selectie van verschillende soorten reisdiensten, of
- v) gekocht van verschillende handelaren via onderling verbonden onlineboekingsprocedures, waarbij de naam, de betalingsgegevens en het e-mailadres van de reiziger worden overgedragen van de handelaar met wie de eerste overeenkomst wordt gesloten naar een andere handelaar of handelaren en er met de laatstgenoemde handelaar of handelaren niet later dan 24 uur na de bevestiging van de eerste reisdienst een overeenkomst wordt gesloten.

Een combinatie van reisdiensten waarbij niet meer dan één soort reisdienst als bedoeld in punt 1, onder a), b) of c), wordt gecombineerd met één of meer toeristische diensten als bedoeld in punt 1, onder d), is geen pakketreis indien de laatstgenoemde diensten:

- geen aanzienlijk deel van de waarde van de combinatie vormen en niet als een essentieel kenmerk van de combinatie worden aangeprezen, en anderszins geen essentieel kenmerk van de combinatie vertegenwoordigen,
- of worden gekozen en aangekocht nadat de verrichting van een reisdienst in de zin van punt 1, onder a), b) of c), al is begonnen;

- 3) “pakketreisovereenkomst”: een overeenkomst inzake de gehele pakketreis of, indien de pakketreis uit hoofde van verschillende overeenkomsten wordt geleverd, alle overeenkomsten die betrekking hebben op de diensten die deel uitmaken van de pakketreis;
- 4) "begin van de pakketreis": begin van de verrichting van de reisdiensten waarop de pakketreis betrekking heeft;

- 5) "gekoppeld reisarrangement": een combinatie van ten minste twee verschillende soorten reisdiensten die voor dezelfde reis of vakantie worden aangekocht, welke geen pakketreis in de zin van punt 2, onder b), vormen en waarvoor afzonderlijke overeenkomsten worden gesloten met de verschillende reisdienstverleners, waarbij een handelaar:
- a) tijdens één bezoek aan of contactmoment met het eigen verkooppunt het apart selecteren en apart betalen van elke reisdienst door de reiziger faciliteert; of
 - b) op gerichte wijze de aankoop van ten minste één aanvullende reisdienst bij een andere handelaar faciliteert en waarbij uiterlijk 24 uur na de bevestiging van de eerste reisdienst een overeenkomst met die andere handelaar wordt gesloten.

Indien niet meer dan één soort reisdienst als bedoeld in punt 1, onder a), b) of c), en één of meer reisdiensten als bedoeld in punt 1, onder d), worden aangekocht, vormen zij geen gekoppeld reisarrangement als laatstgenoemde diensten geen aanzienlijk deel van de gecombineerde waarde van de diensten vormen en niet als een essentieel kenmerk van de combinatie worden aangeprezen, en anderszins geen essentieel kenmerk van de combinatie vertegenwoordigen,

- 6) "reiziger": iedere persoon die een overeenkomst die binnen het toepassingsgebied van deze richtlijn valt, wenst te sluiten, of die er op grond van een dergelijke overeenkomst recht op heeft te reizen;

- 7) "handelaar": iedere natuurlijke persoon of iedere rechtspersoon, ongeacht of deze privaat of publiek is, die met betrekking tot onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit, ongeacht of hij optreedt als organisator, doorverkoper, handelaar die een gekoppeld reisarrangement faciliteert of reisdienstverlener;
- 8) "organisator": een handelaar die pakketreizen in de zin van punt 2 samenstelt en deze rechtstreeks dan wel via of samen met een andere handelaar verkoopt of te koop aanbiedt, of de handelaar die de gegevens van de reiziger aan een andere handelaar overdraagt overeenkomstig punt 2, onder b), v);
- 9) "doorverkoper": een handelaar, anders dan de organisator, die pakketreizen verkoopt of te koop aanbiedt die door de organisator zijn samengesteld;
- 9a) "vestiging": vestiging in de zin van artikel 4, lid 5, van Richtlijn 2006/123/EG¹⁷;
- 10) "duurzame gegevensdrager": ieder hulpmiddel dat de reiziger of de handelaar in staat stelt om persoonlijk aan hem gerichte informatie op te slaan op een wijze die deze informatie toegankelijk maakt voor toekomstig gebruik gedurende een periode die is afgestemd op het doel waarvoor de informatie kan dienen, en die een ongewijzigde reproductie van de opgeslagen informatie mogelijk maakt;

¹⁷ PB....

- 11) "onvermijdbare en buitengewone omstandigheden": een situatie die zich voordoet onafhankelijk van de wil van *de partij die zich daarop beroept* en waarvan de gevolgen ondanks alle redelijke voorzorgsmaatregelen niet waren te vermijden;
- 12) "non-conformiteit": het niet of niet goed uitvoeren van de reisdiensten die deel uitmaken van een pakketreis;
- 12a) "minderjarige": een persoon die jonger is dan achttien jaar;
- 12b) "verkooppunt": een ruimte voor detailhandel, verplaatsbaar of niet, of een retailwebsite of soortgelijk onlineverkoopsplatform, daaronder begrepen retailwebsites of onlineverkoopsplatforms die als één platform aan de reizigers worden aangeboden, met inbegrip van een telefoondienst;
- 12c) "repatriëring": het terugbrengen van de reiziger naar de plaats van vertrek of naar een andere door de partijen afgesproken plaats.

Hoofdstuk II

Informatieverplichtingen en inhoud van de pakketreisovereenkomst

Artikel 4

Precontractuele informatie

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de organisator en, indien de pakketreis wordt verkocht via een doorverkoper, ook de doorverkoper, de reiziger, voordat deze is gebonden door een pakketreisovereenkomst of een daarmee overeenstemmend aanbod, het standaardinformatieformulier als bedoeld in bijlage Ia, deel A of B, verstrekt, alsook de volgende informatie voor zover deze van toepassing is op de betrokken pakketreis:
 - a) de belangrijkste kenmerken van de reisdiensten:
 - i) de reisbestemming(en), de route en de verblijfsperioden, met de data en indien overnachting is inbegrepen, het aantal nachten;
 - ii) de vervoermiddelen, met opgave van kenmerken en categorieën, de plaatsen, data en tijdstippen van vertrek en terugkeer, de duur en plaats van tussenstops en de aansluitingen.

Indien het exacte tijdstip nog niet vaststaat, deelt de handelaar de reiziger het tijdstip van vertrek en terugkeer bij benadering mee;

- iii) de ligging, de belangrijkste kenmerken en, in voorkomend geval, de toeristische categorie van de accommodatie volgens de regels van het betrokken gastland;
- iv) de maaltijden (meal plan);
- v) bezoeken, excursies of andere diensten die zijn begrepen in de voor de pakketreis overeengekomen totaalprijs;
- va) ingeval zulks niet duidelijk uit de context blijkt, uitsluitel of de reisdiensten worden verleend aan de reiziger als lid van een groep, en indien dit het geval is en voor zover mogelijk, de omvang van de groep bij benadering;
- vi) ingeval het nut van andere toeristische diensten voor de reiziger afhankelijk is van doeltreffende mondelinge communicatie, de taal waarin die diensten worden verricht, en,
- vii) uitsluitel of de reis of de vakantie in het algemeen geschikt is voor personen met beperkte mobiliteit en, op verzoek van de reiziger, tevens nauwkeurige informatie over de vraag of de reis of vakantie gelet op de behoeften van de reiziger geschikt is;

- b) de handelsnaam en het geografische adres van de organisator en, indien van toepassing, van de doorverkoper, alsmede hun telefoonnummer en, in voorkomend geval, hun e-mailadres;
- c) de totaalprijs van de pakketreis, inclusief belastingen en, indien van toepassing, alle bijkomende vergoedingen, toeslagen en andere kosten, of, indien deze redelijkerwijs niet kunnen worden berekend voordat de overeenkomst wordt gesloten, opgave van de soort bijkomende kosten die alsnog voor rekening van de reiziger kunnen zijn;
- d) de betalingsregelingen, met inbegrip van het bedrag of het als aanbetaling te betalen percentage van de prijs en het tijdstip voor de betaling van het saldo van de reissom, of financiële garanties die de reiziger moet betalen of leveren;
- e) het minimumaantal personen dat nodig is om de pakketreis te laten plaatsvinden en de **in artikel 10, lid 3, punt a), bedoelde** termijn waarbinnen de overeenkomst vóór het begin van de pakketreis kan worden opgezegd indien dat aantal niet is bereikt;
- f) algemene informatie betreffende paspoort- en visumverplichtingen, waaronder de bij benadering benodigde termijn voor het verkrijgen van een visum en informatie over de in het land van bestemming geldende formaliteiten op gezondheidsgebied;

- ga) de mededeling dat de reiziger de overeenkomst vóór het begin van de pakketreis te allen tijde kan opzeggen tegen betaling van een redelijke vergoeding in overeenstemming met artikel 10, lid 1, en, indien toepasselijk, van de gestandaardiseerde provisiën die door de organisator worden verlangd.
- fa) informatie over een facultatieve of verplichte verzekering die de kosten bij annulering door de reiziger of de kosten van bijstand, met inbegrip van repatriëring, bij ongeval, ziekte of overlijden dekt;

Voor overeenkomsten die per telefoon worden gesloten, verstrekt de organisator de reiziger de standaardinformatie als bedoeld in bijlage Ia, deel A, en de informatie als bedoeld in de punten a) tot en met fa) van dit lid.

- 1a. Met betrekking tot pakketreizen als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b), onder v), zorgen de organisator en de handelaar aan wie de gegevens worden toegezonden, ervoor dat ieder van hen de reiziger, voordat hij is gebonden door een overeenkomst of een daarmee overeenstemmend aanbod, de informatie als bedoeld in de punten a) tot en met fa) van lid 1 verstrekt, voor zover dat relevant is voor de respectieve reisdiensten die zij aanbieden. De organisator zorgt tegelijkertijd tevens voor de informatie als bedoeld in bijlage 1a, deel C.
- 2. De in de leden 1 en 1a bedoelde informatie wordt op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier verstrekt. Schriftelijke informatie wordt in een leesbaar formaat verstrekt.

Artikel 5

Bindend karakter van de precontractuele informatie en sluiting van de pakketreisovereenkomst

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de informatie die op grond van artikel 4, lid 1, punten a), c), d), e) en ga), aan de reiziger wordt verstrekt, een integraal onderdeel van de pakketreisovereenkomst vormt en niet wordt gewijzigd, tenzij de partijen bij de overeenkomst uitdrukkelijk anders overeenkomen. Alle wijzigingen aan de precontractuele informatie worden de reiziger op duidelijke en opvallende wijze meegedeeld voordat de overeenkomst wordt gesloten.
2. Indien de in artikel 4, lid 1, punt c), bedoelde informatie over bijkomende vergoedingen, toeslagen of andere kosten niet wordt verstrekt voordat de overeenkomst wordt gesloten, zijn deze vergoedingen, toeslagen of andere kosten niet voor rekening van de reiziger.

Artikel 6

Inhoud van de pakketreisovereenkomst en documenten die vóór het begin van de pakketreis moeten worden overgelegd

1. De lidstaten zorgen ervoor dat pakketreisovereenkomsten in heldere en begrijpelijke taal worden gesteld en, voor zover zij schriftelijk worden vastgelegd, leesbaar zijn. Bij het sluiten van de overeenkomst of onverwijld daarna, verstrekt de organisator of de doorverkoper de reiziger een kopie of een bevestiging van de overeenkomst op een duurzame gegevensdrager. Ingeval de overeenkomst in aanwezigheid van de organisator of de doorverkoper is gesloten, heeft de reiziger het recht een papieren kopie te vragen. Bij buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten wordt de overeenkomst aan de reiziger verstrekt op papier of, indien de reiziger hiermee instemt, op een andere duurzame gegevensdrager.

2. Het contract of de bevestiging ervan bevat de volledige inhoud van de overeenkomst, met inbegrip van alle in artikel 4, lid 1, punten a) tot en met ga), bedoelde informatie, alsmede de volgende informatie:
- a) bijzondere wensen van de reiziger waarop de organisator is ingegaan;
 - b) het feit dat de organisator:
 - i) aansprakelijk is voor de correcte uitvoering van alle onder de overeenkomst vallende reisdiensten en
 - ii) verplicht is bijstand te bieden wanneer de reiziger in moeilijkheden verkeert in overeenstemming met artikel 14;
 - ba) de naam en de contactgegevens, met inbegrip van het geografische adres, van de instantie die de bescherming bij insolventie biedt;
 - c) de naam, het adres, het telefoonnummer, het e-mailadres en, in voorkomend geval, het faxnummer van de lokale vertegenwoordiger van de organisator, een contactpunt of een nooddienst, welke gegevens de reiziger in staat stellen snel contact op te nemen met de organisator en efficiënt met hem te communiceren met het oog op een verzoek om bijstand wanneer hij in moeilijkheden verkeert of om zijn beklag te doen over eventuele tijdens de uitvoering van de pakketreis geconstateerde non-conformiteit;

- ca) de mededeling dat de reiziger overeenkomstig artikel 11, lid 1a, verplicht is eventuele tijdens de uitvoering van de pakketreis geconstateerde non-conformiteit te melden;
- f) indien minderjarigen die niet door een ouder of een andere gemachtigde persoon vergezeld worden, op basis van een pakketreisovereenkomst reizen en accommodatie in het pakket is inbegrepen, informatie op basis waarvan rechtstreeks contact kan worden opgenomen met de minderjarige of met de persoon die ter plaatse voor de minderjarige verantwoordelijk is;
- g) informatie over beschikbare interne procedures voor klachtenafhandeling en over alternatieve geschillenbeslechtsmechanismen ("ADR") overeenkomstig Richtlijn 2013/11/EU van het Europees Parlement en de Raad, en in voorkomend geval over de ADR-entiteit waaronder de handelaar valt, en over het platform voor onlinegeschillenbeslechting overeenkomstig Verordening (EU) nr. 524/2013 van het Europees Parlement en de Raad;
- h) informatie over het recht van de reiziger om zijn overeenkomst overeenkomstig artikel 7 aan een andere reiziger over te dragen.

2a. Met betrekking tot pakketreizen als bedoeld in artikel 3, lid 2, punt b), onder v), informeert de handelaar aan wie de gegevens worden toegezonden, de organisator over de sluiting van het contract dat tot de totstandbrenging van een pakketreis leidt. Hij verschaft de organisator de informatie die nodig is om aan zijn verplichtingen als organisator te voldoen.

Zodra hij ervan in kennis is gesteld dat er een pakketreis tot stand is gebracht, verstrekt de organisator aan de reiziger de in de punten a) tot en met h) van lid 2 bedoelde informatie op een duurzame gegevensdrager.

3. De in de leden 2 en 2a bedoelde informatie wordt op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier verstrekt.
4. Ruim voor het begin van de pakketreis verstrekt de organisator de reiziger de nodige ontvangstbewijzen, vouchers of vervoerbewijzen, informatie over de geplande vertrektijden en, in voorkomend geval, over de uiterste tijd om in te checken en de geplande tijden van tussenstops, aansluitingen en aankomst.

Artikel 6a

Bewijslast

De bewijslast voor de naleving van de in dit hoofdstuk neergelegde informatievoorschriften ligt bij de handelaar.

Hoofdstuk III

Wijziging van de overeenkomst vóór het begin van de pakketreis

Artikel 7

Overdracht van de overeenkomst aan een andere reiziger

1. De lidstaten zorgen ervoor dat reizigers die de organisator binnen een redelijke termijn vóór het begin van de pakketreis via een duurzame gegevensdrager op de hoogte stellen, de overeenkomst kunnen overdragen aan een persoon die voldoet aan alle voorwaarden die voor die overeenkomst gelden. De organisator uiterlijk zeven dagen vóór het begin van de pakketreis op de hoogte stellen wordt in ieder geval als redelijk beschouwd.
2. Degene die de overeenkomst overdraagt, en degene die de overeenkomst overneemt, zijn gezamenlijk en hoofdelijk aansprakelijk voor de betaling van het nog verschuldigde bedrag en voor eventuele bijkomende vergoedingen, toeslagen en andere kosten die voortvloeien uit de overdracht. De organisator stelt degene die de overeenkomst overdraagt, in kennis van de werkelijke kosten van de overdracht. *Deze kosten* mogen niet onredelijk zijn en niet meer bedragen dan de werkelijke kosten voor de organisator die voortvloeien uit de overdracht van de overeenkomst.
- 2a. De organisator staft de bijkomende vergoedingen, toeslagen en andere kosten die uit de overdracht van de overeenkomst voortvloeien, met bewijsstukken.

Artikel 8

Prijswijzigingen

1. De lidstaten zorgen ervoor dat na de sluiting van de overeenkomst, de prijzen alleen kunnen worden verhoogd indien de overeenkomst daar uitdrukkelijk in voorziet en vermeldt dat de reiziger op grond van lid 4 recht heeft op een prijsverlaging. In dat geval wordt in de overeenkomst aangegeven hoe prijsherzieningen moeten worden berekend. Prijsverhogingen zijn alleen toegestaan als rechtstreeks gevolg van veranderingen in:
 - a) de prijs van personenvervoersdiensten welke zijn toe te schrijven aan de toegenomen kostprijs van brandstof of van andere energiebronnen,
 - b) de hoogte van belastingen of vergoedingen die worden geheven door niet direct bij de uitvoering van de pakketreis betrokken derden, met inbegrip van toeristenbelastingen, landingsrechten en vertrek- of aankomstbelasting in havens en op vliegvelden; of
 - c) de wisselkoersen die voor de pakketreis van belang zijn.
2. Indien de in lid 1 bedoelde prijsverhoging meer dan 8% van de prijs van de pakketreis bedraagt, is artikel 9, leden 2 en 4, van toepassing.
3. Ongeacht de omvang ervan is een prijsverhoging alleen mogelijk indien de organisator de reiziger daarvan uiterlijk 20 dagen vóór het begin van de pakketreis via een duurzame gegevensdrager en op een duidelijke en begrijpelijke manier in kennis stelt, met opgave van een motivering en een berekening.

4. Indien de overeenkomst voorziet in de mogelijkheid van prijsverhogingen, heeft de reiziger recht op een prijsverlaging die overeenstemt met de eventuele daling van de in lid 1, punten a), b) en c), bedoelde kosten die zich na de sluiting van de overeenkomst en vóór het begin van de pakketreis voordoet.
5. In geval van een prijsverlaging heeft de organisator het recht de werkelijk gemaakte administratieve kosten af te trekken van de aan de reiziger verschuldigde terugbetaling. Indien de reiziger hierom verzoekt, staft de organisator die administratieve kosten.

Artikel 9

Wijziging van andere voorwaarden van de overeenkomst

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de organisator de voorwaarden van de overeenkomst, met uitzondering van prijswijzigingen *overeenkomstig artikel 8*, vóór het begin van de pakketreis niet eenzijdig kan veranderen, tenzij:
 - a) de organisator zich dit recht in de overeenkomst heeft voorbehouden;
 - b) het om een onbeduidende verandering gaat, en
 - c) de organisator de reiziger daarvan op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier via een duurzame gegevensdrager in kennis stelt.

2. Indien de organisator zich vóór het begin van de pakketreis genoodzaakt ziet een van de belangrijkste kenmerken van de reisdiensten in de zin van artikel 4, lid 1, punt a), of de bijzondere wensen in de zin van artikel 6, lid 2, punt a), ingrijpend te wijzigen, of de prijs van de pakketreis met meer dan 8% te verhogen overeenkomstig artikel 8, lid 2, kan de reiziger binnen een door de organisator bepaalde redelijke termijn:

- a) de voorgestelde wijziging aanvaarden, of
- b) de overeenkomst kosteloos opzeggen.

Indien de reiziger de overeenkomst opzegt, kan hij voor een vervangende pakketreis kiezen indien die door de organisator wordt aangeboden. Indien mogelijk moet deze van dezelfde of hogere kwaliteit zijn.

2a. De organisator stelt de reiziger op een duidelijke, begrijpelijke en in het oog springende manier via een duurzame gegevensdrager onverwijld in kennis van:

- a) de in lid 2 voorgestelde wijzigingen en, in voorkomend geval in overeenstemming met lid 3, het effect ervan op de prijs van de pakketreis,
- b) een redelijke termijn waarbinnen de reiziger de organisator in kennis moet stellen van zijn besluit uit hoofde van lid 2 en,
- c) de gevolgen van het feit dat de reiziger niet binnen die termijn heeft kunnen antwoorden, overeenkomstig het toepasselijke nationale recht, en
- d) in voorkomend geval, de aangeboden vervangende pakketreis en de prijs ervan.

3. Wanneer de in lid 2 bedoelde wijzigingen van de overeenkomst of de vervangende pakketreis tot gevolg hebben dat de kwaliteit of de kosten van de pakketreis verminderen, heeft de reiziger recht op een passende prijsverlaging.
4. Indien de overeenkomst op grond van lid 2, punt b), wordt opgezegd en de reiziger geen vervangende pakketreis aanvaardt, betaalt de organisator alle van de reiziger ontvangen bedragen zonder onnodige vertraging en in elk geval uiterlijk veertien dagen nadat de overeenkomst is opgezegd, aan de reiziger terug. Artikel 12, leden 2, 3, 4, 5 en 6, zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 10

Opzegging van de overeenkomst en recht van herroeping vóór het begin van de pakketreis

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de reiziger vóór het begin van de pakketreis de overeenkomst kan opzeggen. Bij opzegging van de overeenkomst door de reiziger uit hoofde van dit lid kan de reiziger worden verplicht tot betaling van een passende opzegvergoeding aan de organisator. In de overeenkomst kunnen redelijke standaardopzegvergoedingen worden bepaald op basis van het tijdstip van de opzegging vóór het begin van de pakketreis en de verwachte kostenbesparingen en inkomsten uit alternatief gebruik van de reisdiensten. Indien er geen standaardopzegvergoedingen zijn vastgesteld, stemt het bedrag van de opzegvergoeding overeen met de prijs van de pakketreis minus de kostenbesparingen en inkomsten uit alternatief gebruik van de reisdiensten. Indien de reiziger hierom verzoekt, verstrekt de organisator een verantwoording van het bedrag van de opzegvergoedingen.

2. Na het sluiten van de reisovereenkomst heeft de reiziger, indien zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden voordoen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming, het recht de overeenkomst vóór het begin van de pakketreis zonder betaling van een opzegvergoeding op te zeggen. In geval van opzegging op grond van dit lid heeft de reiziger recht op volledige terugbetaling van alle betalingen, maar kan hij geen aanspraak maken op een bijkomende vergoeding.
3. De organisator kan de overeenkomst opzeggen en de reiziger alle voor het pakket betaalde bedragen volledig terugbetalen, maar is geen extra vergoeding verschuldigd indien:
 - a) het aantal personen dat zich voor de pakketreis heeft ingeschreven, kleiner is dan het in de overeenkomst vermelde minimumaantal en de reiziger door de organisator van de opzegging in kennis wordt gesteld binnen de in de overeenkomst bepaalde termijn, maar uiterlijk:

- i) 20 dagen vóór het begin van de pakketreis bij reizen van meer dan zes dagen,
- ii) zeven dagen vóór het begin van de pakketreis bij reizen van twee à zes dagen,
- iii) 48 uur voor het begin van de pakketreis bij reizen van 1 dag;

of

- b) de organisator de overeenkomst niet kan uitvoeren als gevolg van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden en hij de reiziger er zonder onnodige vertraging en vóór het begin van de pakketreis van in kennis stelt dat de overeenkomst wordt opgezegd.

- 4. De reisorganisator verricht alle restituties die op grond van de leden 2 en 3 zijn vereist, of betaalt met betrekking tot lid 1 alle bedragen terug die de reiziger voor het pakket heeft betaald, minus de juiste opzeggingsvergoeding. De terugbetalingen worden aan de reiziger gedaan zonder onnodige vertraging en in elk geval uiterlijk binnen 14 dagen.
- 5. Wat betreft buiten verkoopruimten gesloten overeenkomsten mogen de lidstaten in hun nationale wetgeving bepalen dat de reiziger over een termijn van 14 dagen beschikt om de overeenkomst zonder motivering te herroepen.

Hoofdstuk IV

Uitvoering van de pakketreis

Artikel 11

Aansprakelijkheid voor de uitvoering van de pakketreis

1. De lidstaten zorgen ervoor dat de organisator aansprakelijk is voor de uitvoering van de reisdiensten waarop de overeenkomst betrekking heeft, ongeacht of deze diensten door de organisator zelf of door andere dienstverleners worden verricht.

De lidstaten kunnen in hun nationaal recht bepalingen handhaven of bepalingen invoeren op grond waarvan ook de doorverkoper voor de uitvoering van de pakketreis aansprakelijk is. In dat geval zijn alle bepalingen van artikel 6 en van de hoofdstukken III, IV en V die op de organisator van toepassing zijn, ook van toepassing op de doorverkoper.

- 1a. De reiziger stelt de organisator zonder onnodige vertraging, met inaanmerkingneming van de gegeven omstandigheden, in kennis van een eventuele non-conformiteit die hij tijdens de verrichting van een in de overeenkomst opgenomen reisdienst heeft geconstateerd.

2. Indien een of meer reisdiensten niet conform de overeenkomst worden uitgevoerd, zorgt de organisator dat de non-conformiteit wordt verholpen, tenzij dat:

- a) onmogelijk is, of
- b) onevenredig hoge kosten met zich meebrengt, rekening houdend met de mate van non-conformiteit en de waarde van de getroffen reisdiensten.

Indien de organisator de non-conformiteit niet overeenkomstig de eerste alinea, punt a) of punt b), verhelpt, is artikel 12 van toepassing.

2a. Onverminderd de uitzonderingen in lid 2, heeft de reiziger, indien de organisator de non-conformiteit niet binnen een door de reiziger bepaalde redelijke termijn verhelpt, de mogelijkheid dit zelf te doen en om terugbetaling van de nodige uitgaven te verzoeken. Het is niet nodig dat de reiziger een termijn vaststelt indien de organisator weigert de non-conformiteit te verhelpen, of indien deze onmiddellijk moet worden verholpen.

3. Indien een aanzienlijk deel van de diensten, daaronder begrepen de terugkeer van de reiziger naar de plaats van vertrek, niet conform de overeenkomst kan worden verricht, biedt de organisator met het oog op de voortzetting van de pakketreis zonder bijkomende kosten voor de reiziger geschikte alternatieven aan van, indien mogelijk, gelijkwaardige of hogere kwaliteit dan die welke in de overeenkomst is bepaald.

Indien de voorgestelde alternatieve arrangementen leiden tot een pakketreis van lagere kwaliteit dan in de overeenkomst is bepaald, verleent de organisator de reiziger een passende prijsverlaging.

De reiziger kan de voorgestelde alternatieve arrangementen slechts afwijzen indien zij niet vergelijkbaar zijn met hetgeen in de overeenkomst is afgesproken, of indien de aangeboden prijsvermindering ontoereikend is.

4. Indien non-conformiteit aanzienlijke gevolgen heeft voor de uitvoering van de pakketreis en de handelaar deze niet binnen een door de reiziger bepaalde redelijke termijn heeft verholpen, kan de reiziger de overeenkomst kosteloos opzeggen en, in voorkomend geval, om een prijsvermindering of een schadevergoeding verzoeken conform artikel 12.

Indien er geen alternatieve arrangementen kunnen worden aangeboden of de reiziger deze overeenkomstig lid 3 verwerpt, heeft de reiziger in voorkomend geval recht op prijsvermindering of schadevergoeding conform artikel 12, ook zonder dat de overeenkomst is beëindigd.

Indien de pakketreis personenvervoer omvat, voorziet de organisator in beide gevallen bovendien in onverwijlde repatriëring van de reiziger met gelijkwaardig vervoer, zonder bijkomende kosten.

5. Indien er, als gevolg van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden, niet kan worden gezorgd voor de terugkeer van de reiziger zoals afgesproken in de overeenkomst, zijn de kosten van de nodige accommodatie, indien mogelijk van een gelijkwaardige categorie, voor ten hoogste drie overnachtingen per reiziger, voor rekening van de organisator. Indien de toepasselijke Uniewetgeving inzake passagiersrechten voor het desbetreffende vervoersmiddel in langere termijnen voorziet, zijn deze van toepassing.
6. De in lid 5 van dit artikel beschreven beperking van de kosten is niet van toepassing op personen met beperkte mobiliteit in de zin van artikel 2, onder a), Verordening (EG) nr. 1107/2006, noch op personen die hen begeleiden, zwangere vrouwen en alleenreizende minderjarigen, en personen die specifieke medische bijstand behoeven, mits de organisator ten minste 48 uur voor het begin van de pakketreis in kennis is gesteld van hun bijzondere behoeften. De organisator mag zich niet beroepen op onvermijdbare en buitengewone omstandigheden om de in lid 5 bedoelde aansprakelijkheid te beperken indien de betrokken vervoerder zich daarop krachtens het toepasselijke recht van de Unie niet kan beroepen.

Artikel 12

Prijsverlaging en schadevergoeding

1. De lidstaten zien erop toe dat de reiziger recht heeft op een passende prijsverlaging, tenzij de organisator bewijst dat de non-conformiteit aan de reiziger toe te schrijven is.

2. De reiziger heeft recht op passende schadevergoeding van de reisorganisator voor alle schade die hij oploopt als gevolg van non-conformiteit. De schadevergoeding wordt zonder onnodige vertraging uitbetaald.
3. De reiziger heeft geen recht op schadevergoeding indien de organisator aantoont dat de non-conformiteit te wijten is aan:
 - a) de reiziger,
 - b) een derde die niet bij de verrichting van de in de overeenkomst bedoelde diensten is betrokken, en de non-conformiteit niet kon worden voorzien of voorkomen, of
 - c) onvermijdbare en buitengewone omstandigheden.
4. Indien internationale verdragen waarbij de Unie partij is, grenzen stellen aan de voorwaarden waaronder dienstverleners die diensten verlenen die deel uitmaken van een pakketreis, schadevergoeding moeten betalen, of aan de hoogte van die schadevergoeding, gelden die grenzen ook voor de organisator. Indien internationale verdragen waarbij de Unie geen partij is, grenzen stellen aan schadevergoedingen die door een dienstverlener moeten worden betaald, kunnen de lidstaten overeenkomstige grenzen stellen aan de schadevergoeding die door de organisator moet worden betaald. In andere gevallen kan in de overeenkomst de schadevergoeding die de organisator moet betalen, worden beperkt, behalve voor persoonlijk letsel of opzettelijk dan wel door nalatigheid veroorzaakte schade, en mits zij ten minste driemaal de totale reissom van de pakketreis bedraagt.
5. Elk recht op schadevergoeding of prijsverlaging uit hoofde van deze richtlijn laat de rechten van reizigers uit hoofde van Verordening (EG) nr. 261/2004, Verordening (EG) nr. 1371/2007, Verordening (EG) nr. 392/2009, Verordening (EU) nr. 1117/2010, Verordening (EU) nr. 181/2011 en internationale verdragen onverlet. Reizigers hebben het recht krachtens deze richtlijn en die rechtshandelingen vorderingen in te dienen. De schadevergoeding of prijsverlaging uit hoofde van deze richtlijn en de uit hoofde van andere rechtshandelingen toegekende schadevergoeding worden met elkaar verrekend om te voorkomen dat te veel schadevergoeding wordt uitgekeerd.

6. De verjaringstermijn voor het indienen van vorderingen op grond van dit artikel is minimaal twee jaar.

Artikel 13

Mogelijkheid om contact op te nemen met de organisator via de doorverkoper

Onverminderd artikel 11, lid 1, tweede alinea, zien de lidstaten erop toe dat de reiziger berichten, verzoeken of klachten in verband met de uitvoering van de pakketreis rechtstreeks kan richten tot de doorverkoper bij wie hij de reis heeft gekocht. De doorverkoper geeft deze berichten, verzoeken of klachten zonder onnodige vertraging aan de organisator door. Om te beoordelen of de berichten of klachten binnen de gestelde termijn of de verjaringstermijn zijn ingediend, wordt de inontvangstneming door de doorverkoper beschouwd als inontvangstneming door de organisator.

Artikel 14

Verplichting bijstand te bieden

De lidstaten zorgen ervoor dat de organisator verplicht is zonder onnodig uitstel passende bijstand te bieden aan reizigers die in moeilijkheden, daaronder begrepen de in artikel 11, lid 5, bedoelde omstandigheden, verkeren, in het bijzonder door:

- a) goede informatie te verstrekken over medische diensten, plaatselijke autoriteiten en consulaire bijstand, en
- b) de reiziger te helpen bij het gebruik van communicatie op afstand en bij het vinden van alternatieve reisarrangementen.

Indien de situatie het gevolg is van opzet of nalatigheid van de reiziger kan de organisator voor dergelijke bijstand een redelijke vergoeding vragen. Die vergoeding bedraagt in geen geval meer dan de werkelijke kosten voor de organisator.

Hoofdstuk V

Bescherming bij insolventie

Artikel 15

Doeltreffendheid en reikwijdte van de bescherming bij insolventie

1. De lidstaten zorgen ervoor dat op hun grondgebied gevestigde organisatoren van pakketreizen zekerheid stellen voor de terugbetaling van alle reeds door reizigers betaalde bedragen voor zover de desbetreffende diensten als gevolg van hun insolventie niet worden verricht. Indien personenvervoer in de pakketreis is inbegrepen, stellen de organisatoren ook zekerheid voor de repatriëring van de reizigers. Er kan worden aangeboden de reis voort te zetten.

Organisatoren die niet in een lidstaat gevestigd zijn en pakketreizen verkopen of te koop aanbieden in een lidstaat, of die activiteiten op enigerlei wijze op een lidstaat richten, zijn verplicht zekerheid te stellen overeenkomstig het recht van die lidstaat.

2. De zekerheid is afdoende en dekt redelijkerwijs voorzienbare kosten. Zij dekt tevens de in verband met pakketreizen namens reizigers betaalde bedragen, rekening houdend met de duur van de periode tussen de betaling van de aanbetaling en het saldo en de voltooiing van de pakketreizen, alsmede de geraamde kosten voor repatriëring in geval van insolventie van de organisator.
- 2a. De bescherming bij insolventie van een organisator komt ten goede aan reizigers ongeacht hun woonplaats, de plaats van vertrek of de plaats van verkoop van de pakketreis, en ongeacht de lidstaat waar de marktpartij of instantie die de bescherming biedt, is gevestigd.

- 2b. Indien de uitvoering van de pakketreis negatief wordt beïnvloed door de insolventie van de organisator, wordt de zekerheid kosteloos ter beschikking gesteld met het oog op de repatriëring en, indien nodig, de financiering van accommodatie in afwachting van de repatriëring.
- 2c. Voor niet-verrichte reisdiensten worden terugbetalingen op verzoek van de reiziger zonder onnodige vertraging toegekend.

Artikel 16

Wederzijdse erkenning van bescherming bij insolventie en administratieve samenwerking

- 1. De bescherming bij insolventie die **een organisator biedt** op grond van de door de lidstaat waar hij is gevestigd, vastgestelde regelgeving ter omzetting van artikel 15, wordt door de lidstaten erkend als voldoende aan de eisen van de eigen nationale regelgeving ter omzetting van artikel 15.
- 2. Om de administratieve samenwerking en het toezicht op organisatoren die actief zijn in verschillende lidstaten, te vergemakkelijken, wijzen de lidstaten centrale contactpunten aan. Zij delen de gegevens van deze contactpunten mee aan alle andere lidstaten en aan de Commissie.
- 3. De centrale contactpunten stellen onderling alle nodige informatie beschikbaar over hun nationale eisen voor bescherming bij insolventie en de instantie of instanties die bescherming bij insolventie bieden voor specifieke organisatoren die op hun grondgebied zijn gevestigd. Zij bieden elkaar toegang tot alle beschikbare overzichten van organisatoren die voldoen aan hun verplichtingen op het gebied van bescherming bij insolventie. Dit overzicht is openbaar toegankelijk, ook online.

4. Indien een lidstaat twijfels heeft omtrent de bescherming bij insolventie van een organisator, vraagt hij de lidstaat van vestiging van de organisator om opheldering. De lidstaten beantwoorden verzoeken om opheldering van andere lidstaten zo spoedig mogelijk, afhankelijk van de urgentie en complexiteit van de aangelegenheid. Een eerste antwoord wordt in elk geval niet later dan 15 werkdagen na de ontvangst van het verzoek gegeven.

Hoofdstuk VI

Gekoppelde reisarrangementen

Artikel 17

Verplichtingen inzake bescherming bij insolventie en informatieverstrekking voor gekoppelde reisarrangementen

0. De lidstaten zorgen ervoor dat handelaren die gekoppelde reisarrangementen in de zin van artikel 3, lid 5, faciliteren, zekerheden stellen voor de terugbetaling van alle bedragen die zij van reizigers ontvangen, voor zover een van een gekoppeld reisarrangement deel uitmakende reisdienst ten gevolge van de insolventie van die handelaars niet wordt verleend. Indien de handelaar de partij is die voor het personenvervoer verantwoordelijk is, dekt de zekerheid ook de repatriëring van de reiziger. Artikel 15, lid 1, tweede alinea, leden 2 tot en met 2c, en artikel 16 zijn van dienovereenkomstige toepassing.
1. Alvorens de reiziger wordt gebonden door een overeenkomst die leidt tot de totstandkoming van een gekoppeld reisarrangement, of door een daarmee overeenstemmend aanbod, wijst de handelaar die een gekoppeld reisarrangement faciliteert, zelfs indien hij niet in een lidstaat is gevestigd maar dergelijke activiteiten met ongeacht welke middelen op een lidstaat richt, op duidelijke en in het oog springende wijze op het volgende:
- a) de reiziger kan geen aanspraak maken op de rechten die bij deze richtlijn bij uitsluiting aan kopers van pakketreizen worden toegekend, en elke dienstverlener is uitsluitend aansprakelijk voor de correcte contractuele verlening van zijn eigen diensten; en

- b) de reiziger kan aanspraak maken op bescherming bij insolventie in overeenstemming met lid 0.

Om aan dit lid te voldoen, gebruikt de handelaar het desbetreffende standaardinformatieformulier in bijlage Ib, of, indien een bepaalde soort gekoppeld reisarrangement niet in de formulieren is terug te vinden, de daarin opgenomen informatie.

- 2. Indien de handelaar die gekoppelde reisarrangementen faciliteert, de voorschriften van de leden 0 en 1 niet naleeft, zijn de rechten en verplichtingen als bedoeld in de artikelen 7 en 10 en hoofdstuk IV van toepassing op de reisdiensten in het gekoppeld reisarrangement.
- 3. Indien een gekoppeld reisarrangement het gevolg is van de sluiting van een overeenkomst tussen een reiziger en een handelaar die niet de facilitator van het gekoppeld reisarrangement is, stelt die handelaar de facilitator van het gekoppeld reisarrangement in kennis van de sluiting van de betrokken overeenkomst.

Hoofdstuk VII

Algemene bepalingen

Artikel 18

Specifieke verplichtingen van de doorverkoper ingeval de organisator buiten de EER is gevestigd

Ingeval de organisator buiten de EER is gevestigd, gelden, onverminderd artikel 11, lid 1, tweede alinea, voor de doorverkoper die in een lidstaat is gevestigd de verplichtingen voor organisatoren die zijn vastgelegd in de hoofdstukken IV en V, tenzij de doorverkoper aantoont dat de organisator aan de hoofdstukken IV en V voldoet.

Artikel 19

Aansprakelijkheid voor boekingsfouten

De lidstaten zorgen ervoor dat een handelaar aansprakelijk is voor fouten vanwege technische mankementen in het boekingssysteem die aan hem toe te schrijven zijn, en, indien de handelaar ermee heeft ingestemd de boeking van een pakketreis of van reisdiensten die deel zijn van een gekoppeld reisarrangement te regelen, aansprakelijk is voor fouten die tijdens het boekingsproces worden gemaakt.

Een handelaar is niet aansprakelijk voor boekingsfouten die aan de reiziger te wijten zijn of die door onvermijdbare en buitengewone omstandigheden worden veroorzaakt.

Artikel 20

Verhaalrecht

Wanneer een organisator of, overeenkomstig artikel 11, lid 1, tweede alinea, of artikel 18, een doorverkoper schadevergoeding betaalt, de prijs verlaagt of aan andere uit de richtlijn voortvloeiende en voor hem geldende verplichtingen voldoet, zien de lidstaten erop toe dat de organisator of doorverkoper het recht heeft om verhaal te halen op derden die hebben bijgedragen aan de gebeurtenis die heeft geleid tot de schadevergoeding, prijsverlaging of andere verplichtingen.

Artikel 21

Dwingend karakter van de richtlijn

1. Een verklaring van een organisator van een pakketreis of van een handelaar die een gekoppeld reisarrangement faciliteert, die inhoudt dat hij uitsluitend optreedt als reisdienstverlener, als tussenpersoon of in een andere hoedanigheid, of dat een pakketreis of gekoppeld reisarrangement in de zin van deze richtlijn geen pakketreis of gekoppeld reisarrangement is, ontslaat hem niet van de verplichtingen die krachtens deze richtlijn op die handelaren rusten.
2. Reizigers kunnen geen afstand doen van de rechten die zij genieten uit hoofde van de nationale maatregelen ter omzetting van deze richtlijn.
3. Contractuele regelingen of verklaringen van een reiziger die direct of indirect inhouden dat hij afstand doet van de rechten die hij uit hoofde van deze richtlijn geniet, of dat deze rechten worden beperkt, of die bedoeld zijn om de toepassing van deze richtlijn te ontduiken, zijn voor de reiziger niet bindend.

Artikel 22

Handhaving

De lidstaten zorgen ervoor dat passende en doeltreffende middelen beschikbaar zijn om de bepalingen van deze richtlijn te doen naleven.

Artikel 23

Sancties

De lidstaten stellen voorschriften vast inzake de sancties die van toepassing zijn bij inbreuken op ingevolge deze richtlijn vastgestelde nationale bepalingen, en nemen alle nodige maatregelen om ervoor te zorgen dat die sancties ook worden toegepast. Deze sancties moeten doeltreffend, evenredig en afschrikkend zijn.

Artikel 24

Verslaglegging door de Commissie en evaluatie

Uiterlijk [drie jaar na de inwerkingtreding ervan] legt de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad een verslag voor over de bepalingen van deze richtlijn die van toepassing zijn op online boekingen bij verschillende verkooppunten en de kwalificatie van deze boekingen als pakketreizen, gekoppelde reisarrangementen of op zichzelf staande reisdiensten, en met name artikel 3, lid 2, onder b), punt v), en geeft zij aan of een aanpassing of verruiming van deze definitie nodig is.

De Commissie dient uiterlijk [5 jaar na de inwerkingtreding van deze richtlijn] bij het Europees Parlement en de Raad een algemeen verslag in over de toepassing ervan.

Beide verslagen gaan, indien nodig, vergezeld van wetgevingsvoorstellen.

Artikel 25

Wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en Richtlijn 2011/83/EU

1. Punt 5 van de bijlage bij Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad¹⁸ wordt vervangen door:

"5. Richtlijn .../.../EU van het Europees Parlement en de Raad¹⁹

2. In artikel 3, lid 3, van Richtlijn 2011/83/EU wordt punt g) vervangen door:

"g) betreffende pakketreizen in de zin van artikel 3, punt 2, van Richtlijn .../.../EU van het Europees Parlement en de Raad.

Artikel 6, lid 7, artikel 8, leden 2 en 6, en de artikelen 19, 21 en 22 van deze richtlijn zijn van overeenkomstige toepassing op pakketreizen als omschreven in artikel 3, punt 2, van Richtlijn .../.../EU met betrekking tot reizigers in de zin van artikel 3, punt 6.

¹⁸ Verordening (EG) nr. 2006/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 27 oktober 2004 betreffende samenwerking tussen de nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor handhaving van de wetgeving inzake consumentenbescherming (verordening betreffende samenwerking met betrekking tot consumentenbescherming) (PB L 364 van 9.12.2004, blz. 1).

¹⁹ Richtlijn .../.../EU van het Europees Parlement en de Raad van ... betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen, houdende wijziging van Verordening (EG) nr. 2006/2004 en van Richtlijn 2011/83/EU, en intrekking van Richtlijn 90/314/EEG van de Raad (PB L ...).

Hoofdstuk VIII

Slotbepalingen

Artikel 26

Intrekkingsbepalingen

Richtlijn 90/314/EG wordt [30 maanden na de inwerkingtreding van deze richtlijn] ingetrokken.

Verwijzingen naar de ingetrokken richtlijn gelden als verwijzingen naar de onderhavige richtlijn en moeten worden gelezen volgens de concordantietabel in bijlage I.

Artikel 27

Omzetting

1. Uiterlijk 24 maanden na de datum van inwerkingtreding van deze richtlijn stellen de lidstaten de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen vast en maken deze bekend teneinde aan deze richtlijn te voldoen. Zij delen de Commissie de tekst van die maatregelen onverwijld mee.
2. Zij passen de bepalingen toe vanaf 30 maanden na de inwerkingtreding van deze richtlijn.
3. Wanneer de lidstaten die maatregelen vaststellen, wordt in die maatregelen zelf of bij de officiële bekendmaking daarvan naar deze richtlijn verwezen. De regels voor die verwijzing worden vastgesteld door de lidstaten.

4. De lidstaten delen de Commissie de tekst van de belangrijkste bepalingen van intern recht mede die zij op het onder deze richtlijn vallende gebied vaststellen.

Artikel 28

Inwerkingtreding

Deze richtlijn treedt in werking op de [twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*].

Artikel 29

Adressaten

Deze richtlijn is gericht tot de lidstaten.

Gedaan te....,

Voor het Europees Parlement *Voor de Raad*

De Voorzitter *De Voorzitter*

BIJLAGEN

BIJLAGE I^{20*}

Artikelnummers van Richtlijn 90/314/EEG van de Raad van 13 juni 1990 betreffende pakketreizen, met inbegrip van vakantiepakketten en rondreispakketten	Artikelnummers van de onderhavige richtlijn
Artikel 1	Artikel 1 (gewijzigd)
Artikel 2, punt 1	Artikel 3, punt 2 (gewijzigd) en artikel 2, lid 2 , onder a)
Artikel 2, punt 2	Artikel 3, punt 8 (gewijzigd)
Artikel 2, punt 3	Artikel 3, punt 9 (gewijzigd)
Artikel 2, punt 4	Artikel 3, punt 6 (gewijzigd)
Artikel 2, punt 5	Artikel 3, punt 3 (gewijzigd)
Artikel 3, lid 1	Geschrapt
Artikel 3, lid 2	Geschrapt, maar belangrijkste delen opgenomen in de artikelen 4 en 5 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 1	Artikel 4, lid 1 (gewijzigd), Artikel 6, lid 2 (gewijzigd) en Artikel 6, lid 4 (gewijzigd)

²⁰ Deze lijst is enkel ter informatie opgesteld. Wanneer bij een artikel van de onderhavige richtlijn wordt vermeld dat het overeenkomt met een artikel in Richtlijn 90/314/EEG, betekent dit dat bepaalde aspecten van een regel in Richtlijn 90/314/EEG terug te vinden zijn in de onderhavige richtlijn, maar niet dat de desbetreffende bepalingen gelijkkluidend zijn.

* [Tabel aan te passen tijdens bijwerking door juristen-vertalers]

Artikel 4, lid 1, onder b), iv)	Geschrapt
Artikel 4, lid 2, onder a)	Artikel 6, lid 2 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 2, onder b)	Artikel 5, lid 3 (gewijzigd) en artikel 6, leden 1 en 3 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 2, onder c)	Geschrapt
Artikel 4, lid 3	Artikel 7 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 4	Artikel 8 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 5	Artikel 9, lid 2 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 6	Artikel 9, leden 3 en 4 (gewijzigd) en artikel 10, leden 3 en 4 (gewijzigd)
Artikel 4, lid 7	Artikel 11, leden 3, 4 en 7 (gewijzigd)
Artikel 5, lid 1	Artikel 11, lid 1 (gewijzigd)
Artikel 5, lid 2	Artikel 12, leden 2, 3 en 4 (gewijzigd) en artikel 14 (gewijzigd)
Artikel 5, lid 3	Artikel 21, lid 3 (gewijzigd)
Artikel 5, lid 4	Artikel 6, lid 2, onder c) (gewijzigd) en artikel 12, lid 3, onder b) (gewijzigd)
Artikel 6	Artikel 11, lid 2 (gewijzigd)
Artikel 7	Artikel 15 (gewijzigd) en artikel 16 (gewijzigd)
Artikel 8	Geschrapt
Artikel 9, lid 1	Artikel 27, leden 1, 2 en 3 (gewijzigd)
Artikel 9, lid 2	Artikel 27, lid 4 (gewijzigd)
Artikel 10	Artikel 29

A. Informatie die moet worden verstrekt bij pakketreisovereenkomsten die met behulp van telecommunicatie moeten worden gesloten

De combinatie van reisdiensten die u wordt aangeboden, is een pakketreis in de zin van de EU-richtlijn pakketreizen.

Als koper van een pakketreis kunt u dus aanspraak maken op alle EU-rechten die van toepassing zijn. Onderneming\en XY is/zijn ten volle verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de volledige reis of vakantie.

Onderneming\en XY beschikt/beschikken ook over de wettelijke verplichte bescherming om reizigers terug te betalen en te repatriëren ingeval zij insolvent wordt/worden.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

Basisrechten krachtens de EU-richtlijn pakketreizen

- Voordat hij de overeenkomst ondertekent, krijgt de reiziger alle essentiële informatie over zijn vakantie.
- De aansprakelijkheid voor de correcte verlening van alle diensten die in de overeenkomst zijn opgenomen, berust altijd bij ten minste één partij.
- De reiziger krijgt een noodnummer of een contactpunt via welk hij de organisator of de reisagent kan contacteren.
- De reiziger kan de pakketreis, met inachtneming van een redelijke termijn en eventueel tegen een vergoeding, aan een andere persoon overdragen.
- De prijs van de reis kan alleen worden gewijzigd om specifieke redenen, indien deze uitdrukkelijk in de overeenkomst zijn opgenomen, en in elk geval niet later dan 20 dagen vóór het begin van de pakketreis. Indien de verhoging hoger is dan 8 % kan de reiziger de overeenkomst opzeggen. Indien de organisator zich het recht op een prijsverhoging voorbehoudt, heeft de reiziger onder dezelfde omstandigheden recht op een prijsverlaging.
- Ingeval een van de essentiële elementen van de pakketreis, met uitzondering van de prijs, aanzienlijk wordt gewijzigd, kan de reiziger de overeenkomst kosteloos beëindigen en een volledige terugbetaling tegemoet zien. Indien de handelaar die voor de vakantie verantwoordelijk is, de pakketreis vóór het begin van de pakketreis annuleert, heeft de reiziger recht op terugbetaling en, indien passend, op een schadevergoeding.

- De reiziger kan de overeenkomst in uitzonderlijke omstandigheden kosteloos vóór het begin van de pakketreis beëindigen, bijvoorbeeld wanneer er op de plaats van bestemming ernstige veiligheidsproblemen zijn die waarschijnlijk gevolgen zullen hebben voor zijn vakantie.
- Daarnaast kan de reiziger de overeenkomst te allen tijde opzeggen tegen betaling van een passende opzeggingsvergoeding.
- Indien na het begin van de pakketreis aanzienlijke elementen van de pakketreis niet zoals afgesproken kunnen worden geleverd, moet een alternatieve regeling worden getroffen, zonder extra kosten.
- De organisator is verplicht reizigers die in moeilijkheden verkeren, bijstand te verlenen.
- In geval van niet-uitvoering van (delen van) de overeenkomst door de organisator heeft de reiziger recht op een prijsverlaging en/of schadevergoeding.
- Indien de organisator of, in sommige lidstaten, de doorverkoper insolvent wordt, zullen de betaalde bedragen worden teruggestort. Indien de insolventie van de organisator of, in voorkomend geval, de doorverkoper na het begin van de pakketreis intreedt en het vervoer in de reis of de vakantie inbegrepen is, wordt er voor repatriëring van de reiziger gezorgd. XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ [contactgegevens van de verzekeringsinstantie/autoriteit die bescherming bij insolventie biedt]. Wanneer diensten door de insolventie van XY niet worden verleend, kunnen reizigers met deze instantie/autoriteit contact opnemen.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake [LINK]

B. Informatieblad dat moet worden verstrekt bij pakketreisovereenkomsten die in fysieke aanwezigheid van een handelaar moeten worden gesloten

De combinatie van reisdiensten die u wordt aangeboden, is een pakketreis in de zin van de EU-richtlijn pakketreizen.

Als koper van een pakketreis kunt u dus aanspraak maken op alle EU-rechten die van toepassing zijn. Onderneming\en XY is/zijn ten volle verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de volledige reis of vakantie.

Onderneming\en XY beschikt/beschikken ook over de wettelijk verplichte bescherming om reizigers terug te betalen en te repatriëren ingeval zij insolvent wordt/worden.

Basisrechten krachtens de EU-richtlijn pakketreizen

- Voordat hij de overeenkomst ondertekent, krijgt de reiziger alle essentiële informatie over zijn vakantie.
- De aansprakelijkheid voor de correcte verlening van alle diensten die in de overeenkomst zijn opgenomen, berust altijd bij ten minste één partij.
- De reiziger krijgt een noodnummer of een contactpunt via welk hij de organisator of de reisagent kan contacteren.
- De reiziger kan de pakketreis, met inachtneming van een redelijke termijn en eventueel tegen een vergoeding, aan een andere persoon overdragen.
- De prijs van de reis kan alleen worden gewijzigd om specifieke redenen, indien deze uitdrukkelijk in de overeenkomst zijn opgenomen, en in elk geval niet later dan 20 dagen vóór het begin van de pakketreis. Indien de verhoging hoger is dan 8 % kan de reiziger de overeenkomst opzeggen. Indien de organisator zich het recht op een prijsverhoging voorbehoudt, heeft de reiziger onder dezelfde omstandigheden recht op een prijsverlaging.
- Ingeval een van de essentiële elementen van de pakketreis, met uitzondering van de prijs, aanzienlijk wordt gewijzigd, kan de reiziger de overeenkomst kosteloos beëindigen en een volledige terugbetaling tegemoet zien. Indien de handelaar die voor de vakantie verantwoordelijk is, de pakketreis vóór het begin van de pakketreis annuleert, heeft de reiziger recht op terugbetaling en, indien passend, op een schadevergoeding.
- De reiziger kan de overeenkomst in uitzonderlijke omstandigheden kosteloos vóór het begin van de pakketreis beëindigen, bijvoorbeeld wanneer er op de plaats van bestemming ernstige veiligheidsproblemen zijn die waarschijnlijk gevolgen zullen hebben voor zijn vakantie.

- Daarnaast kan de reiziger de overeenkomst te allen tijde opzeggen tegen betaling van een passende opzeggingsvergoeding.
- Indien na het begin van de pakketreis aanzienlijke elementen van de pakketreis niet zoals afgesproken kunnen worden geleverd, moet een alternatieve regeling worden getroffen, zonder extra kosten.
- De organisator is verplicht reizigers die in moeilijkheden verkeren, bijstand te verlenen.
- In geval van niet-uitvoering van (delen van) de overeenkomst door de organisator heeft de reiziger recht op een prijsverlaging en/of schadevergoeding.
- Indien de organisator of, in sommige lidstaten, de doorverkoper insolvent wordt, zullen de betaalde bedragen worden teruggestort. Indien de insolventie van de organisator of, in voorkomend geval, de doorverkoper na het begin van de pakketreis intreedt en het vervoer in de reis of de vakantie inbegrepen is, wordt er voor repatriëring van de reiziger gezorgd. XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ [contactgegevens van de verzekeringsinstantie/autoriteit die bescherming bij insolventie biedt]. Wanneer diensten door de insolventie van XY niet worden verleend, kunnen reizigers met deze instantie/autoriteit contact opnemen.

[Website waar Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake, te vinden is.]

C. Informatie die moet worden verstrekt bij overdracht van gegevens door een organisator van pakketreizen aan een andere handelaar overeenkomstig artikel 3, punt 2, onder b), v)

Indien u binnen 24 uur na ontvangst van de bevestiging van de boeking door onderneming XY, een overeenkomst sluit met onderneming AB, vormt de door XY en AB verleende reisdienst een pakketreis in de zin van de EU-richtlijn pakketreizen.

In dat geval kunt u als koper van een pakketreis aanspraak maken op alle EU-rechten die van toepassing zijn.

Onderneming XY is ten volle verantwoordelijk voor de correcte uitvoering van de volledige reis of vakantie.

Onderneming\en XY beschikt/beschikken ook over de wettelijke verplichte bescherming om reizigers terug te betalen en te repatriëren ingeval zij insolvent wordt/worden.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

Basisrechten krachtens de EU-richtlijn pakketreizen

- Kort nadat een pakket is gecreëerd, krijgt de reiziger alle essentiële informatie over zijn vakantie.
- De aansprakelijkheid voor de correcte verlening van alle diensten die in de overeenkomst zijn opgenomen, berust altijd bij ten minste één partij.
- De reiziger krijgt een noodnummer of een contactpunt via welk hij de organisator of de reisagent kan contacteren.
- De reiziger kan de pakketreis, met inachtneming van een redelijke termijn en eventueel tegen een vergoeding, aan een andere persoon overdragen.
- De prijs van de reis kan alleen worden gewijzigd om specifieke redenen, indien deze uitdrukkelijk in de overeenkomst zijn opgenomen, en in elk geval niet later dan 20 dagen vóór het begin van de pakketreis. Indien de verhoging hoger is dan 8 % kan de reiziger de overeenkomst opzeggen. Indien de organisator zich het recht op een prijsverhoging voorbehoudt, heeft de reiziger onder dezelfde omstandigheden recht op een prijsverlaging.

- Ingeval een van de essentiële elementen van de pakketreis, met uitzondering van de prijs, aanzienlijk wordt gewijzigd, kan de reiziger de overeenkomst kosteloos beëindigen en een volledige terugbetaling tegemoet zien. Indien de handelaar die voor de vakantie verantwoordelijk is, de pakketreis vóór het begin van de pakketreis annuleert, heeft de reiziger recht op terugbetaling en, indien passend, op een schadevergoeding.
- De reiziger kan de overeenkomst in uitzonderlijke omstandigheden kosteloos vóór het begin van de pakketreis beëindigen, bijvoorbeeld wanneer er op de plaats van bestemming ernstige veiligheidsproblemen zijn die waarschijnlijk gevolgen zullen hebben voor zijn vakantie.
- Daarnaast kan de reiziger de overeenkomst te allen tijde opzeggen tegen betaling van een passende opzeggingsvergoeding.
- Indien na het begin van de pakketreis aanzienlijke elementen van de pakketreis niet zoals afgesproken kunnen worden geleverd, moet een alternatieve regeling worden getroffen, zonder extra kosten. Anders kan de reiziger de overeenkomst opzeggen.
- De organisator is verplicht reizigers die in moeilijkheden verkeren, bijstand te verlenen.
- In geval van niet-uitvoering van (delen van) de overeenkomst door de organisator heeft de reiziger recht op een prijsverlaging en/of schadevergoeding.
- Indien de organisator of, in sommige lidstaten, de doorverkoper insolvent wordt, zullen de betaalde bedragen worden teruggestort. Indien de insolventie van de organisator of, in voorkomend geval, de doorverkoper na het begin van de pakketreis intreedt en het vervoer in de reis of de vakantie inbegrepen is, wordt er voor repatriëring van de reiziger gezorgd. XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ [contactgegevens van de verzekeringsinstantie/autoriteit die bescherming bij insolventie biedt]. Wanneer diensten door de insolventie van XY niet worden verleend, kunnen reizigers met deze instantie/autoriteit contact opnemen.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake [LINK]

A. Informatie die moet worden verstrekt indien de handelaar die een online aangeboden gekoppeld reisarrangement in de zin van artikel 3, punt 5, onder b), faciliteert, een vervoerder is die retourtickets verkoopt

Indien u via deze link/links aanvullende reisdiensten boekt, kunt u GEEN aanspraak maken op de rechten die kopers van pakketreizen uit hoofde van de EU-richtlijn pakketreizen hebben.

Onderneming XY is derhalve niet verantwoordelijk voor de correcte verlening van die aanvullende reisdiensten. In geval van problemen kunt u contact opnemen met de betrokken dienstverlener.

Indien u echter binnen 24 uur na de bevestiging van uw overeenkomst met XY via deze link/links aanvullende reisdiensten boekt, worden deze deel van een gekoppeld reisarrangement. In dat geval beschikt XY over de volgens het EU-recht verplichte bescherming om de door u aan XY betaalde bedragen voor diensten die als gevolg van de insolventie van XY niet zijn verleend, terug te storten en, indien nodig, u te repatriëren. Gelieve er nota van te nemen dat niet in terugbetaling wordt voorzien in geval van insolventie van de betrokken dienstverlener.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ (contactgegevens - met inbegrip van de naam, het geografische adres, e-mailadres en telefoonnummer - van de instantie die met de bescherming bij insolventie is belast, bijvoorbeeld een garantiefonds of een verzekeringsmaatschappij).

Gelieve deze instantie te contacteren wanneer de door u geboekte diensten als gevolg van de insolventie van XY niet worden verleend.

Noot: Deze bescherming bij insolventie geldt niet voor overeenkomsten met andere partijen die ondanks de insolventie van XY kunnen worden uitgevoerd.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake *[LINK]*

B. Informatie die bij onlinereserveringen moet worden verstrekt indien de handelaar die een online aangeboden gekoppeld reisarrangement in de zin van artikel 3, punt 5, onder b), faciliteert, een andere handelaar is dan een vervoerder die retourtickets verkoopt

Indien u via deze link aanvullende reisdiensten boekt, kunt u GEEN aanspraak maken op de rechten die kopers van pakketreizen uit hoofde van de EU-richtlijn pakketreizen hebben.

Onderneming XY is derhalve niet verantwoordelijk voor de correcte verlening van de aanvullende reisdiensten. In geval van problemen kunt u contact opnemen met de betrokken dienstverlener.

Indien u echter binnen 24 uur na de bevestiging van uw overeenkomst met XY via deze link/links aanvullende reisdiensten boekt, worden deze deel van een gekoppeld reisarrangement. In dat geval beschikt XY over de volgens het EU-recht verplichte bescherming om de door u aan XY betaalde bedragen voor diensten die als gevolg van de insolventie van XY niet zijn verleend, terug te storten. Gelieve er nota van te nemen dat niet in terugbetaling wordt voorzien in geval van insolventie van de betrokken dienstverlener.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ (contactgegevens - met inbegrip van de naam, het geografische adres, e-mailadres en telefoonnummer - van de instantie die met de bescherming bij insolventie is belast, bijvoorbeeld een garantiefonds of een verzekeringsmaatschappij).

Gelieve deze instantie te contacteren wanneer de door u geboekte diensten als gevolg van de insolventie van XY niet worden verleend.

Noot: Deze bescherming bij insolventie geldt niet voor overeenkomsten met andere partijen die ondanks de insolventie van XY kunnen worden uitgevoerd.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake *[LINK]*

C. Informatie die moet worden verstrekt voor gekoppelde reisarrangementen in de zin van artikel 3, punt 5, onder a), welke online worden gefaciliteerd door een vervoerder die retourtickets verkoopt

Indien u, na één reisdienst te hebben gekozen en betaald, aanvullende reisdiensten voor uw reis of vakantie boekt via onze onderneming/XY, kunt u GEEN aanspraak maken op de rechten die kopers van pakketreizen uit hoofde van de EU-richtlijn pakketreizen hebben.

Onze onderneming/ XY is derhalve niet verantwoordelijk voor de correcte verlening van de diverse reisdiensten. In geval van problemen kunt u contact opnemen met de betrokken dienstverlener.

Indien u evenwel tijdens hetzelfde bezoek aan onze boekingsite/de boekingsite van XY aanvullende reisdiensten boekt, worden die reisdiensten deel van een gekoppeld reisarrangement. In dat geval beschikt XY over de volgens het EU-recht verplichte bescherming om de door u aan XY betaalde bedragen voor diensten die als gevolg van de insolventie van XY niet zijn verleend, terug te storten en, indien nodig, u te repatriëren. Gelieve er nota van te nemen dat niet in terugbetaling wordt voorzien in geval van insolventie van de betrokken dienstverlener.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ (contactgegevens - met inbegrip van de naam, het geografische adres, e-mailadres en telefoonnummer - van de instantie die met de bescherming bij insolventie is belast, bijvoorbeeld een garantiefonds of een verzekeringsmaatschappij).

Gelieve deze instantie te contacteren wanneer de door u geboekte diensten als gevolg van de insolventie van XY niet worden verleend.

Noot: Deze bescherming bij insolventie geldt niet voor overeenkomsten met andere partijen die ondanks de insolventie van XY kunnen worden uitgevoerd.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake *[LINK]*

D. Informatie die moet worden verstrekt voor gekoppelde reisarrangementen in de zin van artikel 3, punt 5, onder a), welke online worden gefaciliteerd door een andere handelaar dan een vervoerder die retourtickets verkoopt

Indien u, na één reisdienst te hebben gekozen en betaald, aanvullende reisdiensten voor uw reis of vakantie boekt via onze onderneming/XY, kunt u GEEN aanspraak maken op de rechten die kopers van pakketreizen uit hoofde van de EU-richtlijn pakketreizen hebben.

Onze onderneming/ XY is derhalve niet verantwoordelijk voor de correcte verlening van de diverse reisdiensten. In geval van problemen kunt u contact opnemen met de betrokken dienstverlener.

Indien u evenwel tijdens hetzelfde bezoek aan onze boekingssite/de boekingssite van XY aanvullende reisdiensten boekt, worden die reisdiensten deel van een gekoppeld reisarrangement. In dat geval beschikt XY over de volgens het EU-recht verplichte bescherming om de door u aan XY betaalde bedragen voor diensten die als gevolg van de insolventie van XY niet zijn verleend, terug te storten. Gelieve er nota van te nemen dat niet in terugbetaling wordt voorzien in geval van insolventie van de betrokken dienstverlener.

Meer informatie

De reiziger krijgt de volgende informatie te zien door de link aan te klikken:

XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ (contactgegevens - met inbegrip van de naam, het geografische adres, e-mailadres en telefoonnummer - van de instantie die met de bescherming bij insolventie is belast, bijvoorbeeld een garantiefonds of een verzekeringsmaatschappij).

Gelieve deze instantie te contacteren wanneer de door u geboekte diensten als gevolg van de insolventie van XY niet worden verleend.

Noot: Deze bescherming bij insolventie geldt niet voor overeenkomsten met andere partijen die ondanks de insolventie van XY kunnen worden uitgevoerd.

Richtlijn 2015/XX/EU, als omgezet in de nationale wetgeving ter zake *[LINK]*

E. Informatieblad voor gekoppelde reisarrangementen in de zin van artikel 3, punt 5, onder a), wanneer de overeenkomsten in fysieke aanwezigheid van de handelaar (die geen vervoerder is die retourtickets verkoopt) worden gesloten

Indien u, na één reisdienst te hebben gekozen en betaald, aanvullende reisdiensten voor uw reis of vakantie boekt via onze onderneming/XY, kunt u GEEN aanspraak maken op de rechten die kopers van pakketreizen uit hoofde van de EU-richtlijn pakketreizen hebben.

Onze onderneming/ XY is derhalve niet verantwoordelijk voor de correcte verlening van de diverse reisdiensten. In geval van problemen kunt u contact opnemen met de betrokken dienstverlener.

Indien u evenwel tijdens hetzelfde bezoek aan of contact met onze onderneming/onderneming XY aanvullende reisdiensten boekt, worden die reisdiensten deel van een gekoppeld reisarrangement. In dat geval beschikt XY over de volgens het EU-recht verplichte bescherming om de door u aan XY betaalde bedragen voor diensten die als gevolg van de insolventie van XY niet zijn verleend, terug te storten. Gelieve er nota van te nemen dat niet in terugbetaling wordt voorzien in geval van insolventie van de betrokken dienstverlener.

XY heeft zich van bescherming bij insolventie verzekerd bij YZ (contactgegevens - met inbegrip van de naam, het geografische adres, e-mailadres en telefoonnummer - van de instantie die met de bescherming bij insolventie is belast, bijvoorbeeld een garantiefonds of een verzekeringsmaatschappij).

Gelieve deze instantie te contacteren wanneer de door u geboekte diensten als gevolg van de insolventie van XY niet worden verleend.

Noot: Deze bescherming bij insolventie geldt niet voor overeenkomsten met andere partijen die ondanks de insolventie van XY kunnen worden uitgevoerd.